

DI-LI-SHÜ

地理书

——lin

——连

VÆN-KOH KWU-KYING Z-T'I YIU-TIN KÔNG-TSING.

万国古今事体有点讲进

Yi-da-li.

以大利^[1]

相土所宜 利有攸往

以古为鉴 动罔不臧

Kyün s.

卷四

Yiæ-su lôh-væn 1852 nyin.

耶稣落凡 1852 年^[2]

NYINGPO.

[1] 现译为意大利

[2] 即公元 1852 年

YI-DA-LI. 以大利

Di-ih Tsông. 第一章

Yi-da-li ting yiu-ming-deo di-fông ziu-z Lo-mô.

以大利顶有名头地方就是罗马。

Ing-we tông-ts'u-ts Eo-lo-pô teng Üô-si-üô hyü-to koh-su, dzong Da-Ing ih-dzih tao Üô-lah-pah, lin Ah-fi-li-kyüô poh-pin di-fông, tu z tao Lo-mô-koh ky'i tsing-kong-go; tsæ wô ing-we yin-dzæ Eo-lo-pô nen-pin hyü-to di-fông, lin Moh-si-ko teng Nen Üô-me-li-kyüô keh-sing u-sen, tu z tseng-djong Lo-mô kyiao-wông; ziah-z feh hyiao-teh Lo-mô-koh kwu-z-tsin teng kying-næn-kæn z-t'i, k'ong-p'ô lin keh-sing hyü-to bih-koh z-t'i, yia long-tsong ve da-li ming-bah-go.

因为当初子欧罗巴等^[1]亚细亚许多国数，从大英一直到亚拉伯^[2]，连阿非利加北边地方，都是到罗马国去进贡个。再话因为现在欧罗巴南边许多地方，连墨西哥等南亚美利加箇星乌碎^[3]，都是尊重罗马教皇。若是弗晓得罗马国古时节^[4]等今难间^[5]事体，恐怕连箇星许多别国事体也拢总舡大里明白个。

[1] 和；跟。现代宁波话说「搭」

[2] 现译为阿拉伯

[3] 地方

[4] 时候

[5] 现在

Yi-da-li miao-ts z 'ah-li u-sen læ-go, shü-li m-neh wô-tih; dæn-z kwu-z-tsin yiu hyü-to. Hyi-lah nying ts'in tao Yi-da-li teng Si-kyi-li deng-kæn; keh-lah Lo-mô shih-wô teng hyiang-fông keh-sing, yiu hyü-to z teng Hyi-lah siang-ziang-go.

以大利苗子^[1]是何里乌碎来个，书里晓得话的。但是古时节有许多希腊人迁到以大利等西基里^[2]庵间。箇拉罗马说话等乡方箇星，有许多是等希腊相像个。

[1] 土著

[2] Sicily, 现译为西西里

Tsih-jü næn-kæn Si-pin c'ü-c'ü di-fông yüong-go z-ngæn tu z tso yang-shih-go kyiao-leh Lo-mô-z. Dæn-z keh-'ao z bing feh z Lo-mô di-fông c'ih-go; peng-læ tu z Hyi-lah di-fông tsia-læ-go, peh-ko yang shih yiu-tin kæ-ko, dæn-z ih-do-pun teng Hyi-lah-z tso yang-shih-go. Kyü Hyi-lah nying wô, keh-sing z-ngæn z ih-go Fi-nyi-kyi nying, ming-z kyiao-leh Kô-dah-mo-s, ta-ko-læ-go.

即如难间西边处处地方用个字眼都是做样式个，叫勒罗马字。但是简号字并非是罗马地方出个。本来都是希腊地方借来个，不过样式有点改过，但是一大半等希腊字做样式个。据希腊人话，简星字眼是一个腓尼基人——名字叫勒加达摩斯^[1]——带过来个。

[1] Κάδμος, 现译为卡德摩斯。希腊神话人物，传说是他将腓尼基字母传入希腊

Dæn-z ing-we Fi-nyi-kyi veng-li teng shih-wô tu teng Yiu-t'æ-koh di-fông ih yang-go, tsæ-wô Hyi-lah-z yang-shih da-kæ teng kwu-z-tsin Hyi-pah-læ-z ts'ô-feh-to siang-mao; ka wô-ky'i-læ Si-pun-pin yiu keh-'ao Lo-mô-z jih-dzæ ky'ü-leh Fi-nyi-kyi teng Yiu-t'æ-koh nying.

但是因为腓尼基文理等说话都等犹太国地方一样个，再话希腊字样式大概等古时节希伯来字差弗多相貌。介话起来西半边有简号罗马字实在亏了腓尼基等犹太国人。

Ing-we Lo-mô nying læ-tih pa-go bu-sah, peng-læ z teng Hyi-lah nying læ-tih pa-go, tso bu-sah go, peh-ko ming-z kôh-jiang; tsæ-wô Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, tu z Hyi-lah lah tsia-ko-læ-go; keh-lah keh sing z-t'i yia feh-pih ling-nga tsæ kông de.

因为罗马人来的拜个菩萨^[1]，本来是等希腊人来的拜个做菩萨个，不过名字各样。再话罗马文理等教门，都是希腊拉借过来个。简拉简星事体也弗必另外再讲了。

[1] 神仙

Dzong Yiæ-su yi-zin nyi-sæn-pah nyin Ih-dzih tao næn-kæn, Lo-mô-koh z-t'i ah-lah wa neng-keo hyiao-teh dziang-si; ziah-z tsæ pi keh-go zông-zin z-t'i, ing-we shü ky'üih-go, vu-dzong k'ao-kyiu, teng Hyi-lah z-t'i ih-ying-go, yia tu yiu-tin yi-hyü yi-jih-go.

从耶稣以前二三百年来一直到难间，罗马国事体阿拉还能够晓得详细。若是再比箇个上前事体，因为书缺个，无从考究，等希腊事体一样个，也都有点又虚又实个。

Yiæ-su yi-zin 752 nyin, wô yiu ih-go gyiang-dao wông, ming-z kyiao-leh Lo-mô-lu: keh Lo-mô dzing-ts z gyi tsôh go. Ka z-'eo dzing-ts ti-ti; gyi ah-di c'ü-siao gyi, kah dzing-ts t'iao-ko-ky'i-de: keh Lo-mô-lu ziu sang-ky'i, coh ah-di do-læ tang-sah-de. Keh-go z-t'i yia z yü-sin ih-go ziao-deo ts-tin tsiang-læ Lo-mô-nying coh-kwun dong ken-ko dziang-t'ong yiu tang-tsiang z-t'i.

耶稣以前 752 年，话有一个强盗王，名字叫勒罗马鲁^[1]：箇罗马城子是其筑个。介时候城子低低。其阿弟取笑其，格城子跳过去了。箇罗马鲁就生气，捉阿弟驮来打煞了。箇个事体也是预先一个兆头，指点将来罗马人只管动干戈，长通^[2]有打仗事体。

[1] Romulus, 现译为罗慕路斯。传说中罗马城的创建者

[2] 常常

Keh-pæn ts'ao-k'eo lao-nyüing m-neh; s-deh-lön-ky'ün nying-kô
tu feh k'eng tsiang zi-go nön he-peh gyi-lah tso lao-nyüing; keh-lah
Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-go kyî-kao læ; iah-ding ih-go nyih-ts,
pa ih-zo le-dæ, ziu ts'a-ky'i ts'ing s-gying s-yün keh-sing nying tu læ
k'en.

箇班草寇老娘旡得，四凸乱圈^[1]人家都弗肯将自^[2]个囡许拨其
拉做老娘。箇拉罗马人就忖出一个计较^[3]来，约定一个日子，摆一
座擂台，就差去请四近四远箇星人都来看。

[1] 到处

[2] 自己，现代宁波话说「自家」

[3] 计策

Ziu yiu hyü-to nen-nyü lao-siao long-tsong-tseo-long-læ; tsing
hao læ-kæn k'en z-'eo, hweh-r-jün yiu ih-do-pæn nying tseo-c'ih-læ,
tsiang keh-sing do-kwu-nyiang yiu-yü-peh-dzing long-tsong ts'iang-
leh ky'i de. Ts'iang-ky'i ts-'eo, keh-sing tso ah-tia cü-kwu ziu ky'i-leh
ping, ky'i kyi gyi. Keh-sing Lo-mô-nying ziu læ nying-tsih. Liang-pin
dzing-shü tu pa-k'æ: kw'a iao kao-tsin, z-'eo, keh-sing ts'iang-ky'i-kæn
nyü-nying, tu tseo-c'ih-læ peng tao tông-cong-nyiang, ky'ün liang-pin
dô-kô 'o-ts z-de. Gyi wô, “feh-leng 'ah-li ih-pin tang-ying, ah-lah pih-
ding tu yiu sông-sing: ziah-wô ah-lah peng-di-nying tang-ba shih-wô,

k'o-lin ah-lah ziu m-neh ah-tia: ziah-wô Lo-mô-nying tang-ba shih-wô, k'o-lin ah-lah ziu iao tso kwu-sông lao-nyüing de.”

就有许多男女老少拢总走拢来。正好来间看时候，忽而然有一大班人走出来，将箇星大姑娘有余不剩，拢总抢了去了。抢去之后，箇星做阿爹主顾就起了兵，去救其。箇星罗马人就来迎接。两边阵势都摆开。快要交战时候，箇星抢去间女人都走出来奔到当中央，劝两边大家和止是了。其话：「弗论何里一边打赢，阿拉必定都有伤心。若话阿拉本地人打败说话，可怜阿拉就旡得阿爹。若话罗马人打败说话，可怜阿拉就要做孤孀老娘了。」

Liang-pin nying t'ing-meng keh-kyü shih-wô, ziu dô-kô 'o-moh de; dzong-ts'-ts-'eo 'eh-tæn-long tso-kô-sang, ziang zi-kô nying ka kông-deh-læ.

两边人听闻^[1]箇句说话，就大家和睦了。从此之后合带拢做家生，像自家人介讲了来。

[1] 听见，现代宁波话说「听明」

Keh ^[1]Lo-mô-lu tso 37 nyin wông-ti. Lo-mô-lu si-ko-ts 'eo, keh-sing cü-'eo ziu long-gyün, feh k'eng tsæ lih wông-ti; dæn-z pah-sing coh-kwun feh t'a-bing, keh-sing cong cü-'eo yia feh neng-keo djü-ah gyi-lah, ziu dô-kô siang-liang, kong-kyü ih-go dzæ-dzing hao-tin cü-kwu, ming-z kyiao-leh Nu-mô, tso wông-ti.

箇罗马鲁^[1]做 37 年皇帝。罗马鲁死过之后，箇星诸侯就弄权，弗肯再立皇帝。但是百姓只管弗太平，箇星众诸侯也弗能够治压其拉，就大家商量，公举一个才情好点主顾，名字叫勒努马^[2]，做皇帝。

[1] 原文错印为 Lo-mo-lu

[2] Numa Pompilius, 罗马王政时期第二任国王

Keh-go Nu-mô yiu-tin ziang Hyi-lah-koh So-leng ka-go, tso-nying yi ts'ong-ming yi kong-dao. Gyi sing-tsôh-c'ih hyü-to lih-fah læ, wô z teng ih-go sin-nying dô-kô siang-liang-ts tso-go, deh-we hao s-teh pah-sing-lah yü-kô k'eng i-djong-gyi.

箇个努马有点像希腊国梭伦^[1]介个，做人又聪明又公道。其新作出许多律法来，话是等一个仙人大家商量仔做个，特为好使得百姓拉愈加肯倚重其。

[1] Σόλων。古希腊改革家、政治家

Ping-ts'ia ing-we gyi hyiao-teh væn-pah tso nying, z tsong iao yiu ih-pin dziah-gæ, sing-li pih iao yiu-tin p'ô-gyü, keh-lah gyi eo pah-sing-lah kying-djong hyü-to bu-sah, tsih z feh-hyü gyi-lah su-c'ih bu-sah-go siang-mao læ.

并且因为其晓得凡百做人，是总要有一边着戥，心里必要有点怕惧，箇拉其讴百姓拉敬重许多菩萨，只是弗许其拉塑出菩萨个相貌来。

'Eo-deo kah-pih yiu ih-koh, teng Lo-mô læ-tih tang-tsiang. Liang-ts ping-mô we-long, yi-kying kw'a iao kao-tsin de; tsiang-kyüing ing-we feh-sô-teh sông-diao hyü-to nying, gyi wô, shü-ying ni, nyün-z bu-sah tso-cü-go; ah-lah neng-k'o liang-pin kôh-nying t'iao-shün sæn-go ing-yüong, dô-kô te-siu bih kao-ti; ziah-z ng-lah keh-pin ying-de shih-wô, ah-lah dông-pin mô-zông ziu sia 'ông-shü deo-voh ng-lah.

后头隔壁有一国，等罗马来的打仗。两支兵马会拢，已经快要交战了。将军因为弗舍得丧掉许多人，其话：「输赢呢，原是菩萨做主个，阿拉能可两边各人挑选三个英雄，大家对手趑高低^[1]。若是尔拉^[2]箇边赢了说话，阿拉荡边马上就写降书投伏尔拉。」

[1] 较高下

[2] 第二人称复数，现代宁波话说「僚」

Ü-z-wu Lo-mô-nying ziu t'iao-shün sæn-go cü-kwu z sæn hyüong-di, ming-z kyiao-leh Ho-læ-si, keh-deo pun-pin yia t'iao-shün sæn-go hao-lao yia z sæn-hyüong-di, ming-z kyiao-leh Kwu-læ-si.

于是乎罗马人就挑选三个主顾，是三兄弟，名字叫勒诃莱西^[1]，箇头半边也挑选三个好佬也是三兄弟，名字叫勒古莱西^[2]。

[1] Horatii

[2] Curiatii

Keh loh te-siu, kyi-jün dong-siu kao-tsin, kôh-nying hyin-c'ih gyi-go peng-z læ, ng ih tao, ngô ih ts'iang, tsin zông ih t'ong, ziu yiu liang-go Ho-læ-si yi-kying teng-z-li peh keh-pin tang-sah-de; dæn-z keh-pin sæn-hyüong-di yia 'o-sæn tu yi-kying ziu-sông-liao de. Đông-pin keh-go Ho-læ-si ih-k'en ziu yüong zông ih-kyi, kô-hyi-deo sôn tang ba-tsiang: tseo-de. Keh-pin sæn-hyüong-di ih-k'en-gyi tao-siang dao-tseo de, hyüih-sing feh k'eng hyih gyi, ziu 'ô-sæn cü-kwu 'eo-pe kying-kying tse-zông ky'i; Lo-mô-nying: ih-k'en keh sih-shü feh-ziang de ni: keh-pin k'en-ts t'ao-z yi-kying ying tao-siu de; feh teh-cü keh-go Ho-læ-si deo-nyin-cün: ih-k'en-zin-deo ih-go Kwu-læ-si yi-kying ts'ô yiu-'æn lu, kw'a iao tse-djôh kw'a de, ing-we keh-go cü-kwu sông læ-leh ky'ing-k'o, yi pi keh liang-go peng leh kw'a, keh-lah gyi sin ken-djôh. Keh Ho-læ-si tæn-teng gyi kw'a gying-long-læ, ziu dzong-sin tao-peng-cün-læ, c'ih-gyi-peh-i di-ky'i siu z-ka ih-tao tsiang gyi sing-ming kyih-ko de. Di-nyi cü-kwu læ, yia peh gyi sah-diao de. Di-sæn cü-kwu peng-læ z yi-kying ziu-leh djong-sông-liao, ken-djôh gyi tsing-tsing hô-hen, iao tang-gyi-ying z mæn-sang-lih-go, ping-ts'ia lin-tsih tang tu yia hao-vong teng gyi tang de. Keh-pin nying sin deo-'ông de; 'eo deo

pông-dzu Lo-mô nying tao bih-c'ü ky'i tang-tsiang; dæn-z ing-we sing-siang iao tso-li-t'ong-nga-koh, keh-lah Lo-mô nying tsiang gyi-lah di-fông t'ong-sing mih-diao-de.

箇六对手，既然动手交战，各人显出其个本事来。尔一刀，我一枪，战上一通，就有两个诃莱西已经登时里拨箇边打煞了。但是箇边三兄弟也和三都已经受伤了了。荡边箇个诃莱西一看就用上一计，假戏头算打败仗走了。箇边三兄弟一看其倒想逃走了，血心弗肯歇其，就下三主顾后背紧紧追上去。罗马人一看箇式势弗像了呢，箇边看仔讨是已经赢到手了。弗得知箇个诃莱西头扭转一看，前头一个古莱西已经差有限路，快要追着快了，因为箇个主顾伤来勒轻可，又比箇两个奔勒快，箇拉其先赶着。箇诃莱西单等其快近拢来，就从先倒奔转来，出其不意提起手是介一刀，将其性命结果了。第二主顾来，也拨其杀掉了。第三主顾本来是已经受了重伤了，赶着其真真呵𦵏，要打其赢是蛮省力个，并且连即打都也好留等其打了。箇边人先投降了，后头帮助罗马人到别处去打仗，但是因为心想要做里通外国，箇拉罗马人将其拉地方统性灭掉了。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Yi-da-li læ 'ah-li? Lo-mô-koh læ 'ah-li? Dza-we Lo-mô-koh z-t'i
sôn veng-nga pi bih-koh iao-kying ni? Yi-da-li bao-z deng-kæn: nying
z 'ah-li læ go? Lo-mô shih-wô teng z-ngæn hao tso bing-kyü feh?: Lo-
mô-z peng-læ z 'ah-li c'ih-go? Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, bu-sah
keh-sing, dza-we hao-vong ling-nga tsæ kông de? Lo-mô-koh zông-zin
kwu-z ah-lah neng-keo k'ao-jih feh? Lo-mô dzing-ts z jü côh-go? Kyi-z
côh-go? Lo-mô nying zin-deo dæ lao-nyüing yüong soh-go kyi-kao?
Lo-mô-lu si-ko-ts-'eo jü tsih-we? Gyi tso-nying 'o-jü yia? Ka z-'eo. yiu
dza-go tang-tsiang z-t'i?

以大利来何里？罗马国来何里？咋会罗马国事体算分外比别国
要紧呢？以大利暴时庵间人是何里来个？罗马说话等字眼好做凭据
弗？罗马字本来是何里出个？罗马文理等教门、菩萨箇星，咋会好
留另外再讲了？罗马国上前故事阿拉能够考实弗？罗马城子是谁^[1]
筑个？几时筑个？罗马人前头抬老娘用啥个计较？罗马鲁死过之后
谁即位？其做人何如呀？介时候有咋个打仗事体？

[1] 现代宁波话说「啥人」

Di Nyi Tsông. 第二章

Yiæ-su-yi-zin 409 nyin yiu ih-go wông-ti, ing-we gyi wông-ti tso-leh ǃa, cong cü-'eo teng cong pah-sing ziu tsiang gyi fi-diao; 'eo-deo lih liang-go Tsong-kwun, ziang Üô-tin di-fông tsong-kwun ts'ô-feh-to gyün-ping, yia z ih-nyin ih-zing.

耶稣以前 409 年有一个皇帝，因为其皇帝做勒坏，众诸侯等众百姓就将其废掉^[1]。后头立两个总管，像雅典地方总管差弗多权柄，也是一年一任。

[1] 国王塔克文被废，罗马王政时代结束，发生于公元前 509 年，此处原文年份有误

Yiu ih-go tsong-kwun ming-z kyiao-leh Peh-lu-to; gyi yiu liang-go ng-ts, t'eo-bun tang-sön dzing-gyiu iao siang ǃæn-we-cün zin-deo fi-diao-go cü-kwu, tsæ lih gyi tso wông-ti. Peh-lu-to teh-cü, ziu tsiang gyi liang-go ng-ts tu ding gyi si-ze, ping-ts'ia wa iao k'ô gyi læ tao zi-go tông-min-zin sah-gyi-diao. Keh z æ-sih koh-kô pi zi-go ng-ts wa æ-sih.

有一个总管名字叫勒不鲁多^[1]，其有两个儿子，偷伴^[2]打算仍旧要想挽回转前头废掉个主顾，再立其做皇帝。不鲁多得知，就将其两个儿子都定其死罪，并且还要柯其来到自个当面前杀其掉。箇是爱惜国家比自个儿子还爱惜。

[1] Lucius Junius Brutus, 罗马共和国第一任执政官

[2] 偷偷地；暗地里

‘Eo-deo yiu ih-go cü-‘eo ming-z kyiao-leh Ko-li-o-læn, ing-we pah-sing-lah tsiang gyi c’ong-kyüing de, keh-lah gyi hyüih-sing siang pao-dziu. Gyi tseo tao ih-go dih-koh di-fông ky’i t’iao-so, ky’ün gyi-lah fah-ping ky’i vah Lo-mô di-fông. Ing-we keh-go Ko-li-o-læn peng-z hao, tsæ-wô yi-z ts’ih-ts’-ts’ih-‘eng teng Lo-mô nying yiu ün-ky’i, keh-lah ‘ô-kô keh-sing nying ziu nyiang gyi pô-sæ. Keh Ko-li-o-læn ziu ta-ling ih-do-de ping-mô tao-Lo-mô-koh læ, sing-shü li-‘æ-leh-kying. Yi-kying kw’a tao-de, keh-sing Lo-mô-nying ky’ih-hoh de, ziu ts’a hyü-to cü-‘eo teng da-fu ky’i gyiu-k’eng gyi. Ko-li-o-læn tsih-i feh t’ing, ih-ngæn feh ts’æ gyi-lah; ‘eo-deo yi ts’a ih-do-pæn tsi-s ky’i, yia dzing-gyiu feh-siang ken. Ka z-‘eo Ko-li-o-læn ping-mô yi-kying tao-leh Lo-mô dzing-nga, ts’ô-feh-to iao, p’o-tsing kw’a-de; ziu yiu ih-do pæn nyü-nying, c’ün-leh su i-zông, tseo-c’ih-læ. Ling-deo (cü-kwu ziu-z Ko-li-o-læn zi-go ah-nyiang teng gyi zi-go lao-nyüing) ling-leh ih-do-pæn nyü-nying, ziu læ gyi-go min-zin gyü-tæn-lôh, k’eh-deo li-pa, gyiu gyi k’o-lin gyi peng-di pah-sing. Ko-li-o-læn ih-k’en tông-feh-ky’i, tsih hao z-ka wô, “Ah-nyiang Lo-mô di-fông jih-dzæ ky’ü-leh ng kyiucün go; tsih-z ngô, tso ng-ts cü-kwu sing-ming z ih-ding næn-pao de.” Gyi ziu feng-fu siu-‘ô ping-mô t’e-cün-ky’i, dæn-z keh-pæn ping-mô tu ün-sing mun-dao, feh dzing-nyün k’ong-siu-læ k’ong-siu ky’i, tseo-tao pun-lu-zông ông tsao-tsao tsiang Ko-li-o-læn sah-diao de.

后头有一个诸侯名字叫勒哥里倭兰^[1]，因为百姓拉将其充军了，箇拉其血心想报仇。其走到一个敌国地方去挑唆，劝其拉发兵去伐罗马地方。因为箇个哥里倭兰本事好，再话又是切齿切恨等罗马人有怨气，箇拉下家箇星人就让其把帅。箇哥里倭兰就带领一大队兵马到罗马国来，声势厉害勒紧。已经快到了，箇星罗马人吃慌了，就差许多诸侯等大夫去求恳其。哥里倭兰执意弗听，一眼弗睬其拉。后头又差一大班祭司去，也仍旧弗相干。介时候哥里倭兰兵马已经到了罗马城外，差弗多要破进快了。就有一大班女人穿勒索衣裳，走出来。领头主顾（就是哥里倭兰自个阿娘等其自个老娘）领勒一大班女人，就来其个面前跪带落，磕头礼拜，求其可怜其本地百姓。哥里倭兰一看挡弗起，只好是介话：「阿娘，罗马地方实在亏了尔救转个，只是我做儿子主顾性命是一定难保了。」其就吩咐手下兵马退转去，但是箇班兵马都怨声满道，弗情愿空手来空手去，走到半路上快早早将哥里倭兰杀掉了^[2]。

[1] Gnaeus Marcius Coriolanus, 罗马将军

[2] 本段讲述罗马-沃尔西战争（公元前 491–488 年）期间的一个传说

Keh yi z tso ah-nyiang cü-kwu æ-sih peng-koh pi zi-go ng-ts wa
yü-kô æ-sih; yia-z tso ng-ts cü-kwu hyiao-jing, k'eng t'ing ah-nyiang-
go shih-wô, pi zi-go sing-ming wa yü-kô dziah-djong.

箇又是做阿娘主顾爱惜本国比自个儿子还愈加爱惜。也是做儿子主顾孝顺，肯听阿娘个说话，比自个性命还愈加着重。

‘Eo-deo yiu ih-go nga-koh-wông dzong poh-pin ka tang-tsing Lo-mô di-fông læ. Shü-li wô ka z-‘eo yiu ih-go nying, ming-z kyiao-leh Si-vo-la, tao keh-pin ying-dza-li ky‘i ‘ang-ts‘; fæn-cün peh ‘ô-kô k‘ô-djôh de. Keh nga-koh-wông ziu meng gyi, z jü ts‘a-læ-go; eo gyi tsiao-c‘ih dong-meo cü-kwu ming-z læ, “Ziah yiu pun-kyü hyü-wô, lih-k‘eh ziu tsiu-coh ng-go sing-ming.” Keh Si-vo-la ziu sing-k‘æ zi-go jing-tsah siu, fông-leh ho-lu li, ‘o-tsah siu me-lôh-de, min-k‘ong ih-ngæn feh pin-seh. Keh nga-koh wông ih-k‘en gyi tæ-n-ts ka do, ziu fông-leh gyi de. Gyi wô “Dzing-ng-dzing feh sah ngô, næn-kæn ngô lao-jih wô-hyang-ng-dao, ziang ngô keh-cü-ka-go nying yiu sæn-pah, long-tsong vah-tsiu-ko-liao, ky‘i-hyüih-sing iao meo-sah ng-noh, ng zi yüong bông-be.” Keh wông-ti ih t‘ing ziu ky‘ih hoh, tæ-n-ts ‘en-de, lin-mông ziu t‘e ping.

后头有一个外国王从北边介打进罗马地方来^[1]。书里话，介时候有一个人，名字叫勒西伏刺^[2]，到箇边营寨里去行刺。反转拨下家柯着了。箇外国王就问其，是谁差来个，诬其招出同谋主顾名字来：「若有半句虚话^[3]，立刻就周捉尔个性命。」箇西伏刺就伸开自个顺只手，放勒火炉里，和只手焠落了，面孔一眼弗变色。箇外

国王一看其胆子介大，就放了其了。其话：「承尔情弗杀我，难间我老实话向尔道，像我箇株介个人有三百，拢总罚咒过了，起血心要谋杀尔依，尔自用防备。」箇皇帝一听就吃恹，胆子寒了，连忙就退兵。

[1] 公元前 508 年，罗马与 Clusium 的战争

[2] Gaius Mucius Scaevola, 罗马传说中的英雄

[3] 谎话。现代宁波话说「乱话」

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô-nying we soh-ko z-t'i teng wông-ti fi-diao-de? Dza-go kyiao-leh tsong-kwun? Peh-lu-to we-leh dza-go z-t'i teng gyi zi-go ng-ts sah-diao de? ^[1]Ko-li-o-læn z-t'i dza-go? Si-vo-la z-t'i dza-go?

罗马人为啥个事体等皇帝废掉了？咋个叫勒总管？不鲁多为了咋个事体等其自个儿子杀掉了？哥里倭兰^[1]事体咋个？西伏刺事体咋个？

[1] 原文错印为 Ko-li-ô-læn.

Di sæn Tsông. 第三章

Ah-fi-li-kyüô poh-pin, Deh-nyi-s di-fông, tông-ts'u-ts yiu ih-t'ah do-mô-deo, di-ming kyiao-leh Kyüô-da-gyi, z Fi-nyi-kyi nying ts'in tao keh u-sen deng ky'i-deo go.

阿非利加北边，突尼斯地方，当初子有一堆大码头，地名叫勒迦大其^[1]，是腓尼基人迁到箇乌碎庵起头个。

[1] Carthage, 现译为迦太基

Ing-we keh-sing Fi-nyi-kyi nying tæ-n-kông c'ih-meng nga-hyang tso sang-i, keh-lah Kyüô-da-gyi di-fông sang-i tao yia heng nao-nyih: ziu-z ping-mô keh-sing nying-shü yia gyiang-leh nying-kô-go. Gyi-lah yiu hyü-to nyin-dæ tao Si-kyi-li di-fông læ-kæn tang-tsiang. Si-kyi-li yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Üô-gô-to-gyi-li, sing-siang c'ih-gyi-peh-i, fæn-cün keh-hyang ky'i vah Kyüô-da-gyi. Ih tao keh-deo, ping-mô kyi-jün zông-ngen, ziu fông-ho tsiang zi-go jün tu siao-diao de, s-teh siu-'ô ping-mô tsih-yiu tsing-lu m-neh t'e-lu, tæ-n-ts tsih-we yü-kô do, sing-shü tsih-we veng-nga üong. Tang zông s-nyin kong-fu dzong-sin kyü de. 'Eo-deo Kyüô-da-gyi nying teng Si-kyi-li hyü-to di-fông tsing-voh de, yi tang-tsing Si-pæn-yüô di-fông.

因为箇星腓尼基人担纲出门外乡做生意。箇拉迦大其地方生意倒也很闹热。就是兵马箇星人势也强勒人家个。其拉有许多年代到西基里地方来间打仗。西基里有一个皇帝名字叫勒亚伽多奇利^[1]，心想出其不意，反转箇向去伐迦大其。一到箇头，兵马既然上岸，就放火将自个船都烧掉了，使得手下兵马只有进路晓得退路，胆子只会愈加大，声势只会分外勇。打上四年功夫从先归了。后头迦大其人等西基里许多地方征服了，又打进西班牙地方。

[1] Ἀγαθοκλῆς, 叙拉古国王，公元前 310 年登陆北非进攻迦太基本土

Kyüô-da-gyi ing-we z-ka hying-wông, yi z teng Lo-mô ts'ô yiu-
'æn lu, keh-lah Lo-mô-nying yi yiu-tin gyü-dæn gyi, yi ky'i-gyi-feh-ko;
ziu zing-z-ts'ao-nao, wô z Kyüô-da-gyi 'æn-tsao-ts s'ô yiu pông-ts'eng
gyi-lah dih-koh de: ziu ky'i-leh-ping ky'i vah Kyüô-da-gyi sô tsing-
voh-go Si-kyi-li di-fông. Loh-lu-li kao-tsin z Lo-mô ping-mô hao; dæn-
z ing-we Lo-mô-nying ih-hyang z yüong jün yüong feh kwæn, keh-
lah se-s-li kao-tsin z Kyüô-da-gyi hao. Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-
go fah-ts læ, tsah-tang-tsah jün-li liang-pin tu yüong keo-ts, hao tsiang
'ô-kô jün tsah-lao-ts, ping-mô ziu hao jün-ko-jün ko-te-ko tang-tsiang
ziang ngen-zông ih-yiang-go.

迦大其因为时介兴旺，又是等罗马差有限路，箇拉罗马人又有点惧惮其，又气其弗过，就寻事吵闹，话是迦大其闲早子私下有帮

衬其拉敌国了，就起了兵去伐迦大其所征服个西基里地方。陆路里交战是罗马兵马好，但是因为罗马人一向是用船用弗惯，箇拉水师里交战是迦大其好。罗马人就忖出一个法子来，只打只船里两边都用钩子，好将下家船扎牢仔，兵马就好船个船过对过，打仗像岸上一样个。

Lo-mô-nying ky'ü-leh keh-go kyi-kao, di-nyi-vah teng Kyüô-da-gyi kao-tsin ziu do-nyiang tang-ying de, 'eo-deo ziu ko-hæ tang-tsing Kyüô-da-gyi di-fông ky'i; dzing-gyiu tang ih-dzing ying ih-dzing, tsing-hao kw'a iao p'o-tsing Kyüô-da-gyi dzing-li ka z-'eo, kông-kông yiu ih-ts kyi-ping dzong Lah-ko-nyi-üô ka læ. Kyüô-da-gyi cong-ping ziu nyiang Hyi-lah-go tsiang-kyüing pô-sæ, tang-zông ih-dzing ziu ying de; ping-ts'ia lin Lo-mô tsong-kwun teng hyü-to kong-ts siao-yia keh-sing, tu lo-liah læ de. Dæn-z 'eo-deo ing-we se-s-li kao-tsin yi tang ba-tsiang, dzing-nyün deo-'ông, Lo-mô ky'i tsing-kong.

罗马人亏勒箇个计较，第二伐等迦大其交战就大样^[1]打赢了，后头就过海打进迦大其地方去，仍旧打一阵赢一阵，正好快要破进迦大其城里介时候，刚刚有一支救兵从拉戈尼亚^[2]介来。迦大其总兵就让希腊个将军把帅，打上一阵就赢了；并且连罗马总管等许多公子少爷箇星，都掳掠来了。但是后头因为水师里交战又打败仗，情愿投降，罗马去进贡。

[1] 极大地

[2] Λακωνία。

Yiæ-su yi-zin 264 nyin tang ky'i, tang zông 23 nyin kong-fu, dzih-tao Yiæ-su yi-zin 241 nyin dzæ-s kông-‘o.

耶稣以前 264 年打起，打上 23 年功夫，直到耶稣以前 241 年才开始讲和^[1]。

[1] 第一次布匿战争

Kông-‘o ts-‘eo deng zông 22 nyin kong-fu dzong-sin shih-iah, ky'i-leh ping ky'i vah Si-pæn-yüô ih-t'ah di-fông z teng Lo-mô lih-iah ko-liao-go: tsiang gyi-lah lo-liah de. Ka-z-‘eo nyün-sæ ming-z kyiao-leh Hen-nyi-pô, peng-z yia hao, tæ-n-ts yia do. Gyi kyi-shü keh-nyin, ah-tia ziu eo gyi vah ih-go tsiu, üong feh mông-kyi Lo-mô-nying-go ün-ky'i, keh-lah gyi tsiang keh-t'ah di-fông lo-liah ts-‘eo, ziu diao-dong ping-mô ky'i vah Lo-mô, di-fông ky'i. Lu-zông ko ih-zo ting-kao sæn sæn-teng; s-kyi yiu-shih-go, lin-tsih côh-za go lu tu m-neh, feh-tsiao-dza næn tseo, liang-ts'ao yi ky'üih, tsæ-wô i-lu yiu. mæn-nying do-leh ngæ-do-do zah-deo, kah-deo-kah-nao k'ang-lôh-læ, pih ky'iao-leh tang gyi t'e.

讲和之后庵上 22 年功夫从先失约。起了兵去伐西班牙一埧地方——是等罗马立约过了个——将其拉掳掠了。介时候元帅名字叫勒

汉尼巴^[1]，本事也好，胆子也大。其九岁箇年，阿爹就讴其伐一个州，永弗忘记罗马人个怨气，箇拉其将箇埧地方掳掠之后，就调动兵马去伐罗马地方去。路上过一座顶高山，山顶四季有雪个，连即斫柴个路都旣得，弗照咋难走，粮草又缺，再话依路有蛮人驮了呆大大^[3]石头，夹头夹脑揞落来，必巧^[2]了打其退。

[1] Hannibal Barca，现译为汉尼拔·巴卡。迦太基军事家、战略家

[2] 需要

[3] 很大的

Dæn-z Hen-nyi-pô siu-‘ô ping-mô jih-lin kwæn-liao, lang-nyih tu tông-leh-ky’i yang-seh feh-p’ô-go. Lo-mô-nying ih-ngæn feh-neng-keo ti-tông.

但是汉尼巴手下兵马习练惯了，冷热都当^[1]勒起，样色弗怕个。罗马人一眼弗能够抵挡。

[1] 承受

Hen-nyi-pô læ Yi-da-li di-fông læ-kæn jih-loh-nyin kong-fu, ping-mô peh gyi mih-diao feh-tsiao. to-siao. Yiu ih tsao tsiang Lo-mô sæn-go tsong-kwun lin 7,0000 ping-mô t’ong-sing sah-diao, se-tsih gyi zi-go ping-mô công sön-ky’i læ tsih-yiu 5,0000, peh-kô tsih sông-leh 6,000 nying.

汉尼巴来以大利地方来间十六年功夫，兵马拨其灭掉弗照^[1]多少。有一遭将罗马三个总管连 7,0000 兵马统性杀掉，虽即其自个兵马掌算起来只有 5,0000，不加只伤了 6,000 人。

[1] 「知晓」 合音

Ka z-'eo ziah-z ts'ing-ts' kyi-we ze-siu ky'i we-djü Lo-mô dzing-ts;
'ôh-tsia p'o-leh tsing yia vi-k'o-cü. Dæn-z k'o-sih gyi ts'ia-kwu lo-liah
bih-go do mô-deo, deng ping læ ih-t'ah ting væn-wô di-fông, di-ming
kyiao-leh Kah-pu-üô. Gyi siu-'ô ping-mô pao-pao nön-nön keo-ky'üoh
keo-yüong kw'a-weh ko nyih-ts, mæn-mæn sing yia sæn-de, tæen-ts yia
siao-de, vu-nyih-ts z-jün yia tsih-we yü-kô no-ziah-de. teng tseo-ko
shih-sæn keh-ts ping-mô da feh-siang-dong. Tsæ-wô ka z-'eo yiu Lo-
mô da-tsiang ming-z kyiao-leh Si-pi-yiang yüong ih-go kyi-kao, fæn-
cün keh-hyang ky'i vah Kyüô-da-gyi di-fông. Kyüô-da-gyi wông-ti
teng cong da-dzing lih-k'eh ziu ts'a fi-pao, eo Hen-nyi-pô kw'a-kw'a
cün-læ kyiü gyi peng-koh iao-kying. Keh se-tsih z Hen-nyi-pô feh-sô-
teh-go, dæn-z ing-we shü-dao z-ka feh-teh feh cün-ky'i. 'Eo-deo teng
Si-pi-yiang kao-tsin, tang-leh ba-tsiang; Kyüô-da-gyi nying dzong-sin
deo-'ông vah-c'ih hyü-to nying-ts. Ing-we Lo-mô-nying iao gyi-lah
tsiang Hen-nyi-pô song-ko-læ, keh-lah gyi dao-næn tao Jü-li-üô di-
fông ky'i.

介时候若是趁此机会随手去围住罗马城子，或者破勒进也未可知。但是可惜其且顾掳掠别个大码头，屯兵来一埧顶繁华地方，地名叫勒格布亚^[1]。其手下兵马保保暖暖够吃够用快活过日子，慢慢心也散了，胆子也小了，武艺子^[2]自然也只会愈加懦弱了，等走过雪山箇支兵马大弗相同。再话介时候有罗马大将名字叫勒西庇杨^[3]用一个计较，反转箇向去伐迦大其地方。迦大其皇帝等众大臣立刻就差飞报，讴汉尼巴快快转来救其本国要紧。箇虽即是汉尼巴弗舍得个，但是因为势道是介，弗得弗转去。后头等西庇杨交战，打了败仗，迦大其人从先投降，罚出许多银子。因为罗马人要其拉将汉尼巴送过来，箇拉其逃难到叙利亚地方去。

[1] Capua

[2] 才干；能力

[3] Scipio, 现译为西庇阿。此处为大西庇阿，古罗马军事家、政治家

Jü-li-üô wông-ti En-teh-iah-ko z peng-læ teng Lo-mô-koh yiu ün-ky'i-go. K'eo-k'eo Hen-nyi-pô læ t'iao-so, ziu ding-kwe tang-tsiang: dæn-z ing-we feh k'eng i Hen-nyi-pô ping-fah, fæn-cün peh gyi-lah tang-ba-de.

叙利亚皇帝安德约戈^[1]是本来等罗马国有怨气个。扣扣^[2]汉尼巴来挑唆，就定规打仗。但是因为弗肯依汉尼巴兵法，反转拨其拉打败了。

[1] Antiochus, 现译为安条克。此处为塞琉古帝国第六位国王安条克三世

[2] 正巧

Hen-nyi-pô yi dao tao Pi-t'e-nyi deng-zông ng-nyin; dæn-z ing-we
Lo-mô-koh gyü-dæn keh-go nying, cong-ü feh-k'eng hyih gyi, gyi zi
yia hyiao-teh z dao-feh-tseo-go, keh-lah ky'üoh-leh pa-yiah si-de. 'Eo-
deo deng-zông 52 nyin Kyüô-da-gyi nying dzong-sin feh-k'eng deo-
voh-de. Ka z-'eo yiu ih-go tsiang-kyüing ziu-z zin-deo tsing-voh Kyüô-
da-gyi keh-we Si-pi-yiang-go kyi-pa seng-ts, ming-z yia kyiao-leh Si-pi-
yang ky'i-leh ping ky'i vah gyi-lah: tang-zông sæn-nyin kong-fu,
tsiang Kyüô-da-gyi di-fông t'ong-sing ts'ao-mih-de, Keh-z Yiæ-su yi-
zin 146 nyin.

汉尼巴又逃到庇推尼^[1]庵上五年，但是因为罗马国惧惮箇个
人，终于弗肯歇其，其自也晓得是逃弗走个，箇拉吃了摆药死了。
后头庵上 52 年，迦大其人从先弗肯投伏了。介时候有一个将军，就
是前头征服迦大其箇位西庇杨个寄拜孙子，名字也叫勒西庇杨，起
了兵去伐其拉。打上三年功夫，将迦大其地方统性抄灭了。箇是耶
稣以前 146 年。

[1] Βιθυνία, 又译为比提尼亚，在黑海南岸

Kyüô-da-gyi dzing-ts ky'ün-cün yiu 70-to-li: Lo-mô-nying fông-ho
siao-diao, ih-lin we dziah tao jih-ts'ih nyih.

迦大其城子圈转有 70 多里。罗马人放火烧掉，一连会着到十七日。

Kyüô-da-gyi di-fông kyi-jün z Fi-nyi-kyi nying pao-k'æ-læ-go;
keh-lah hyiang-fông keh-sing yia teng Kyüô-nen di-fông ts'ô-feh-to-go.
Gyi-lah yia z pa Mo-loh bu-sah-go.

迦大其地方既然是腓尼基人爆开来个，箇拉乡方箇星也等迦南地方差弗多个。其拉也是拜摩陆^[1]菩萨个。

[1] Moloch, 上古近东信仰中的一个神明

Bu-sah-go siang-mao z ts'æ-hwô dong cü-c'ih-go, li-hyang k'ong-sing, nga-deo sang-leh mang-mang ho, tsiang siao-nying tiu-leh bu-sah li-hyang ih-z sæn-k'eh ziu me-sah de; bông-pin cong nying le-kwu, k'ao dong-lo, hwun-t'in hyi-di, zia-zia bu-sah.

菩萨个相貌是菜花铜^[1]铸出个，里向空心，外头生勒猛猛火，将小人丢勒菩萨里向一时三刻就焐煞了。旁边众人擂鼓，敲铜锣，欢天喜地谢谢菩萨。

[1] 黄铜

Üô-gô-to-gyi-li læ we-djü dzing-ts ka z-'eo, Kyüô-da-gyi nying wô z bu-sah kông 'o-se lôh-læ tsah-vah gyi-lah, wô z ing-we gyi-lah ih-hyang feh-sô-teh tsiang zi-go ts'ing-ng ts'ing-nô hyin-peh bu-sah,

tsih-we ma-læ gyüong-kw'u nying-kô ng-nô tso foh-li. Keh-lah næn-kæn gyi-lah ziu-tsiang nyi-pah to-sing tu z wông-seng kong-ts siao-yia keh-sing, veng-zi hyin peh Mo-loh-bu-sah me-sah-de, wa-yiu sæn-pah to-sing do-nying yia tu dzing-nyün sô-c'ih zi-go sing-ming veng-zi me-sah-de.

亚伽多奇利来围住城子介时候，迦大其人话是菩萨降祸崇落来责罚其拉，话是因为其拉一向弗舍得将自个亲儿亲因献拨菩萨，只会买来穷苦人家儿因做福礼。箇拉难间其拉就将二百多星都是王孙公子少爷箇星，焚自献拨摩陆菩萨焠煞了，还有三百多星大人也都情愿舍出自个性命焚自焠煞了。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Kyüô-da-gyi læ 'ah-li ih-pin? Z soh-go di-fông nying deng ky'i-deo-go? Sang-i 'o-jü-yia? Ping-mô dza-go? Soh-go di-fông, yiu joh-koh læ-kæn? Üô-gô-to-gyi-li tang-tsing Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüong soh-go kyi-kao? Teng Lo-mô tang tsiang we-leh dza z-t'i ky'i-ing-go? Lo-mô-nying yüong soh-go kyi-kao? Ko-hæ tao Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüing-ky'i hao feh? Kyi-z tang ky'i-deo-go? Tang zông to-siao nyin-dæ? Di-nyi-tsao lön-tsing-læ z jü pô-sæ? Gyi dza tang ky'i-deo-go? Keh cü-kwu

vu-nyih-ts 'o-jü? Tao Lo-mô læ lu-zông dza-go? Gyi siu-'ô ping-mô
dza-go? Dza-we Lo-mô feh peh gyi tsing-voh? Z ky'ü-leh jü? 'Eo-deo
Hen-nyi-pô keh-go-nying dza-go kyih-gyüoh? Di sæn tsao Kyüô-da-gyi
yi nao-z, jü ky'i ts'ao-mih-go? Kyüô-da-gyi dzing-ts yiu dza-kun-do?
Dziah tao to-siao nyih-ts? Kyüô-da-gyi i soh-go hyiang-fông? Pa soh-go
bu-sah? Si-kyi-li wông-ti læ we-djü gyi-lah dzing-ts z-'eo, Kyüô-da-gyi
nying gyiu bu-sah dza gyiu-fah?

迦大其来何里一边？是啥个地方人庵起头个？生意何如呀？兵
马咋个？啥个地方有属国来间？亚伽多奇利打进阿非利加去用啥个
计较？等罗马打仗为了咋事体起因个？罗马人用啥个计较？过海到
阿非利加去，运气好弗？几时打起头个？打上多少年代？第二遭乱
进来是谁把帅？其咋打起头个？箇主顾武艺子何如？到罗马来路上
咋个？其手下兵马咋个？咋会罗马弗拨其征服？是亏了谁？后头汉
尼巴箇个人咋个结局？第三遭迦大其又闹事，谁去抄灭个？迦大其
城子有咋管大？着到多少日子？迦大其依啥个乡方？拜啥个菩萨？
西基里皇帝来围住其拉城子时候，迦大其人求菩萨咋求法？

Di S Tsông. 第四章

Yiæ-su yi-zin 196 nyin, Jü-li-üô wông-ti En-ti-ah-ko ing-we bao-nyiah Hyi-lah di-fông, keh-lah Hyi-lah nying tao Lo-mô ky'i kao-su. Lo-mô nying ziu tang-fah ky'ing-ts'a ko-læ, eo gyi nyiang-c'ih. En-ti-ah-ko peng læ feh-k'eng nyiang, tsæ-wô Hen-nyi-pô ts'ing-ts' kyi-we læ t'iao-so gyi teng Lo-mô koh ky'i tang-tsiang. Tang-ba-ts gyi zi-go di-fông long-tsong peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i; yi-'eo Jü-li-üô ziu voh Lo-mô kæ-kwun-de.

耶稣以前 196 年，叙利亚皇帝安底阿戈^[1]因为暴虐希腊地方，箇拉希腊人到罗马去告诉。罗马人就打发钦差过来，诬其让出。安底阿戈本来弗肯让，再话汉尼巴趁此机会来挑唆其等罗马国去打仗。打败仔其自个地方拢总拨罗马人夺了去，以后叙利亚就服罗马该管^[2]了。

[1] Antiochus, 前一章译作安德约戈，塞琉古帝国第六位国王安条克三世

[2] 统治；管辖

Mô-kyi-teng wông-ti Fi-lih di-ng, ing-we zin-deo tang-tsiang z-'eo, gyi sing-siang iao pông-ts'eng Kyüô-da-gyi; se-tsih m-neh dong-siu, Lo-mô nying yia læ vah gyi. Fi-lih be gyi-lah sah ba-ts, teng gyi-lah kông-'o, tsih-teh tsiang ih-go ng-ts song tao Lo-mô ky'i tso tông-deo. 'Eo-deo wa-yiu ih-go ng-ts tsih-leh we siang pao ah-tia-go dziu,

fæn-cün peh Lo-mô nying k'ô-ky'i, gyi-go koh-veng yia tso Lo-mô-go joh-koh-de. Keh z Yia-su yi-zin 168 nyin z-t'i.

马基顿^[1]皇帝腓力第五^[2]，因为前头打仗时候，其心想要帮衬迦大其，虽即𠵼得动手，罗马人也来伐其。腓力被其拉杀败仔，等其拉讲和，只得将一个儿子送到罗马去做当头^[3]。后头还有一个儿子只勒会想报阿爹个仇，反转拨罗马人柯去，其个国份也做罗马个属国了。箇是耶稣以前 168 年事体。

[1] Μακεδονία, 现译为马其顿

[2] Φίλιππος Ε', 此处为马其顿国王腓力五世

[3] 人质

Ka z-'eo Hyi-lah Nen-pin yiu deh-ma-go siao-koh cong-ming kyiao-leh Üô-kæ-üô. Ing-we dô-kô feh t'a-bing, Lo-mô nying ts'ing-ts' kyi-we ky'i tsing-voh gyi-lah: ziu tsiang Ko-ling-to kying-dzing lo-liah, fông-ho siao-diao. Keh z teng mih-diao Kyüô-da-gyi dong-nyin-go. Ts'ô-feh-to z-'eo Si-pæn-yüô yia kwe-peh Lo-mô kæ-kwun-de. Tsæ deng 45 nyin Ah-gyih-r wông-ti sæn-go ng-ts feh 'o: do ng-ts ming-z kyiao-leh Gyi. geh-t'a, tsiang gyi ih-go ah-di meo-sah-de. Wa-yiu ih-go dao tao Lo-mô ky'i, t'ao kyi-ping. Dæn-z Lo-mô-nying feh k'eng kyi gyi, dzih teng-tao gyi yia peh ah-ko sah-diao-de; 'eo-deo sön z

ky'i hyüih-sing pao gyi-go dziu, k'ô Gyi-geh-t'a lôh lao-kæn-li ngo sah, tsiang gyi di-fông tso Lo-mô kæ-kwun-go joh-koh-de.

介时候希腊南边有特买^[1]个小国，总名叫勒亚该亚^[2]。因为大家弗太平，罗马人趁此机会去征服其拉。就将哥林多^[3]京城掳掠，放火烧掉。箇是等灭掉迦大其同年个。差弗多时候西班牙也归拨罗马该管了。再庖 45 年阿及尔^[4]皇帝三个儿子弗和：大儿子名字叫勒求耨泰^[5]，将其一个阿弟谋杀了。还有一个逃到罗马去，讨救兵。但是罗马人弗肯救其，直等到其也拨阿哥杀掉了。后头算是起血心报其个仇，柯求耨泰落牢监里饿煞，将其地方做罗马该管个属国了。

[1] 好些个；好几个。现代宁波话说「特猛」

[2] Ἀχαιῶα

[3] Κόρινθος，又译为科林斯

[4] Algiers，现译为阿尔及尔，此处指北非古国努米底亚，在今阿尔及利亚北部

[5] Jugurtha，现译为朱古达。努米底亚国王

Lo-mô gyün-ping z-ka yiang-k'æ ky'i; sæn-t'ah da-tsiu tu yiu kæ-kwun-go di-fông. Dæn-z kyi-jün yiu ka hyü-to 'o-se, long-tao bih-koh sing-zông, tsiang-læ keh 'o-se pih-ding we long-tao zi-go deo-teng.

Ing-we gyi hwun-hyi k'en bih-koh-go hyüih, ziang shü ka liu-c'ih-læ, z-jün zi-go hyüih, yia iao kyiao-kyiao gyi zi-go din-pæn.

罗马权柄是介扬开去，三埧大洲都有该管个地方。但是既然有介许多祸祟，弄到别国身上，将来箇祸祟必定会弄到自个头顶。因为其欢喜看别国个血，像水介流出来，自然自个血，也要浇浇其自个田畈。

Lo-mô nying ih-hyang z ting æ-sih peng-di. Dæn-z ing-we gyi tsiang-kyüing yiu hyü-to nga-koh tsing-voh-de, shü-dao do, lih-wông fi-wông tu læ gyi siu-li, keh-lah ziu siang tao peng-koh công-gyün, zi lih we wông. Tsæ-wô siu-'ô ping-mô kyi-jün yiu nga-koh nying sah-leh tao m-su-moh-tsiang-go, keh-tsao ziu-z sah gyi-lah zi-go nying yia m-iao-kying.

罗马人一向是顶爱惜本地。但是因为其将军有许多外国征服了，势道大，列王废王都来其手里，箇拉就想到本国掌权，自立为王。再话手下兵马既然有外国人杀了到旤数目账个，箇遭就是杀其拉自个人也旤要紧。

Ah-gyih-r læ-kæn tang-go z-'eo, nyün-sæ ming-z kyiao-leh Mô-liah, c'ih-sing læ-leh ti-vi, sing-keh hyüong-ôh. Gyi siu-'ô yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Si-lah, ing-we z kong-ts c'ih-sing, ts-

tsih yi hao, kong-lao yi do: keh-lah Mô-liah ts'ih-ts' ts'ih-'eng ky'i-gyi-feh-ko de.

阿及尔来间打个时候，元帅名字叫勒马略^[1]，出身来勒低微，性格凶恶。其手下有一个将军名字叫勒西拉^[2]，因为是公子出身，资质又好，功劳又大。箇拉马略切齿切恨气其弗过了。

[1] Gaius Marius, 罗马改革家

[2] Lucius Cornelius Sulla, 现译为苏拉。罗马将军、政治家、军事家

Pah-sing da-kæ z i-deh Mô-liah, cong cü-'eo tu kwe-leh Si-lah keh-pin. Gyi-lah ziu long-c'ih tang-tsiang z-t'i læ: Si-lah tang-ying-tsiang Mô-liah c'ong-kyüing, ze-siu c'ih-meng tao Peng-tu di-fông ky'i vah Mi-t'i-da-ti wông-ti. Mô-liah ziu kyü-læ ky'i-leh ping p'o-tsing dzing li-hyang, ih-lin ng nyih ng yia, tsiang kong-'eo teng pah-sing sah-diao m-su-moh-tsiang to: 'eo-deo long-gyün feh-hyü pah-sing kong-kyü tsong-kwun: keh-nyin li-hyang, tsiu ky'üoh-tse, fah dziao-nyih bing si-de.

百姓大概是依了马略，众诸侯都归勒西拉箇边。其拉就弄出打仗事体来。西拉打赢仔仗，马略充军，随手出门到本都^[1]地方去伐米替大底^[2]皇帝。马略就归来起了兵破进城里向，一连五日五夜，将公侯等百姓杀掉旣数目账多，后头弄权弗许百姓公举总管。箇年里向，酒吃醉，发潮热病死了。

[1] Πόντος

[2] Μιθριδάτης, 现译为米特里达梯，此处为本都王国国王米特里达梯六世

Si-lah kyü-læ, Mô-liah-go ng-ts ky'i ti-dih gyi. Si-lah ying-ts p'o-
tsing dzing-li-hyang fi-dæn pao zi-go dziu, ziu-z siu-'ô ping-mô yiu
ün-ky'i cü-kwu, yia tu cing gyi-lah pao-dziu, sah-diao-go nying su-tu
su-feh-pin.

西拉归来，马略个儿子去抵敌其。西拉赢仔破进城里向，非但
报自个仇，就是手下兵马有怨气主顾，也都准其拉报仇，杀掉个人
数都数弗遍。

Si-lah long-gyün long-tao sæn-nyin: 'eo-deo gyi zi nyiang-we tso
bah-sing nying. Keh-z Yiæ-Su yi zin 80 nyin.

西拉弄权弄到三年，后头其自让位做白身人。箇是耶稣以前 80
年。

Gyi yiu liang-kyü shih-wô eo nying sia-leh gyi veng-mo zông-deo,
wô. M-yiu nying pi Si-lah pao-eng tsæ 'eo, pao dziu tsæ li-'æ.

其有两句话说人写勒其坟墓上头，话：「唔有人比西拉报恩
再厚，报仇再厉害。」

Deng-zông kyî-nyin yi yiu liang-go da-tsiang công-gyün de.

庵晌几年又有两个大将掌权了。

Ih-go ming-z kyiao-leh P'un-p'e, z su-dzông læ Üô-si-üô keh-pin. tang-tsiang to. Gyi tsing-voh-go koh-su t'ong-tsong yiu jih-ng, p'o-tsing lo-liah-go dzing-ts yiu pah-pah to-sing: Yiæ-lu-sah-leng yia dzæ-gyi-nen. Keh z Yiæ-su yi-zin 63 nyin.

一个名字叫勒潘沛^[1]，是素常来亚细亚箇边，打仗多。其征服个国数统总有十五，破进掳掠个城子有八百多星。耶路撒冷也在其内。箇是耶稣以前 63 年。

[1] Gnaeus Pompeius, 现译为庞培。罗马军事家、政治家

Di nyi-go da-tsiang, ming-z kyiao-leh Kæ-sah, yiu hyü-to nyin-dæ læ Si-pun-pin læ-kæn tang-tsiang-ko. Si-pæn-yüô veh-læn-si, Jih-r-mæn, 'O-læn, lin Ing-kyih-li, keh-sing di-fông, ing-we nying ts'u-mæn yiu-yüong vu-meo, feh hyiao-teh ping-fah, keh-lah tu peh gyi tsing-voh de: nying peh gyi sah-diao yiu ih-pah-to væn; lo-liah-læ-go yia ts'ô-feh-to.

第二个大将，名字叫勒该撒^[1]，有许多年代来西半边来间打仗个。西班牙、佛兰西^[2]、日耳曼、荷兰，连英吉利箇星地方，因为人粗蛮，有勇无谋，弗晓得兵法，箇拉都拨其征服了。人拨其杀掉有一百多万，掳掠来个也差弗多。

[1] Gaius Julius Caesar, 现译为凯撒。罗马军事家、政治家

[2] 现译为法兰西

Keh liang cü-kwu yi ts'ing ih-go nying ming-z kyiao-leh Keh-læ-su z Lo-mô koh ting yiu-lao, teng gyi-lah dô-kô siang-liang jü-z.

箇两主顾又请一个人，名字叫勒葛莱苏^[1]，是罗马国顶有佬^[2]，等其拉大家商量叙事。

[1] Marcus Licinius Crassus, 现译为克拉苏。罗马军事家、政治家

[2] 富有

Keh-læ-su tao Po-s ky'i tang-tsiang si-de. Kæ-sah siang tso wông-ti, ziu teng P'un-p'e tang-tsiang. P'un-p'e ba-ts dao tao Yiæ-gyih, peh Yiæ-gyih koh-wông meo-sah-de.

葛莱苏到波斯去打仗死了。该撒想做皇帝，就等潘沛打仗。潘沛败仔逃到埃及，拨埃及国王谋杀了。

Kæ-sah yi-'eo se-tsih yiu wông-ti-go gyün-ping; gyi yia feh ken yüong wông-ti ts'ing-hwu, ing-we k'ong-p'ô pah-sing iao dzao-fæn. Dæn-z feh-zông s-nyin yiu loh-jih kong-'eo, siang kyiut'in-'ô c'ih keh-go hyüong-siu-go gyün-ping, kyih-deh-tông, teng gyi sah-diao. Keh-z Yiæ-su yi-zin 44 nyin.

该撒以后虽即有皇帝个权柄，其也弗敢用皇帝称呼，因为恐怕百姓要造反。但是弗上四年有六十公侯，想救天下出箇个凶手个权柄，结了党，等其杀掉。箇是耶稣以前 44 年。

Kong-‘eo se-tsih u-su Kæ-sah, dæn-z pah-sing-lah ing-we gyi
dj,ông dj,ông tso hyi-veng peh gyi-lah k’en, tsæ-wô yiu hyü-to zin-deo
lo-liah-læ-go dzæ-veh feng peh gyi-lah, keh-lah hwun-hyi gyi, dzing-
nyün pông-ts’eng Kæ-sah-go nga-sang pao-gyi-go dziu; wa-yiu coh do
gyün-ping peh gyi.

公侯虽即恶慤^[1]该撒，但是百姓拉因为其常常做戏文拨其拉
看，再话有许多前头掳掠来个财物分拨其拉，箇拉欢喜其，情愿帮
衬该撒个外甥报其个仇，还有给^[2]大权柄拨其。

[1] 厌恶

[2] 给予

Keh nga-sang ming-z kyiao-leh Oh-da-vi, teng ih-go da-tsiang,
ming-z kyiao-leh En-teng, kyih-deh-tông, coh ah-me peh gyi tso lao-
nyüing. Keh liang-go cü-kwu yi ts’ing ih-go ting do yiu-lao kong-‘eo,
dô-kô tso z-t’i. Dæn-z ing-we En-teng li-diao gyi lao-nyüing, teng Yiæ-
gyih nyü-wông dong-shih, keh-lah Oh-da-vi ta-ling ping-mô ky’i vah
gyi. En-teng ba-ts lin Yiæ-gyih nyü-wông tu zing si-de. Yiæ-gyih di-
fông yi-‘eo yia kwe peh Lo-mô kæ-kwun.

箇外甥名字叫勒屋大维^[1]，等一个大将，名字叫勒安敦^[2]，结
了党，给阿妹拨其做老娘。箇两个主顾又请一个顶大有佬公侯，大
家做事体。但是因为安敦离掉其老娘，等埃及女王同室，箇拉屋大

维带领兵马去伐其。安敦败仔连埃及女王都寻死了。埃及地方以后也归拨罗马该管。

[1] Gaius Octavius, 罗马帝国第一任元首

[2] Marcus Antonius, 现译为安东尼, 罗马政治家、军事家

Oh-da-vi kyü-læ Lo-mô nying kô gyi tsiah-we, wa-yiu c'ü gyi ih-go 'ao Ao-kwu-z-tôh, ziu-z ting tseng-djong-go, i-s. Ing-we z tso-leh Kæ-sah kyi-pa ng-ts, gyi ming-z yia kyiao-leh Kæ-sah. Keh liang-go ming-z lin tsiah-we yi-'eo tu z shü-dj,ün-go. Keh-lah Oh-da-ziu hao sön z Lo-mô di-ih-go wông-ti.

屋大维归来, 罗马人加其爵位, 还有取其一个号: 奥古士督^[1], 就是顶尊重个意思。因为是做勒该撒寄拜儿子, 其名字也叫勒该撒。箇两个名字连爵位以后都是世传个。箇拉屋大^[2]就好算是罗马第一个皇帝。

[1] Augustus, 现译为奥古斯都

[2] 原文漏了一个「维」

Meng-go shih-wô. 问个说话

Jü-li-üô we-leh soh-go z-ken peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i? Mô-kyi-teng ni? Üô-kæ-üô? Ah-gyih-r? 'Eo-deo gyi zi yiu soh-go pao-ing ma? Mô-liah teng Si-lah long gyün z dza-go? P'un-p'e teng Kæ-sah ni? 'Eo-deo wa-yiu jü?

叙利亚为了啥个事干拨罗马人夺了去？马基顿呢？亚该亚？阿及尔？后头其自有啥个报应吗？马略等西拉弄权是咋个？潘沛等该撒呢？后头还有谁？

Di Ng Tsông. 第五章

Lo-mô dzing li-hyang yiu ih-go miao, kyiao-leh Dzih-neh-miao t'a-bing go z-'eo, miao-meng kwæn-liao go, yiu tang-tsiang z-'eo, miao-meng pih iao k'æ-go.

罗马城里向有一个庙，叫勒寂纳^[1]庙。太平个时候，庙门关了个，有打仗时候，庙门必要开个。

[1] Janus, 现译为雅努斯。罗马宗教中的门神

Z-dzong kyin Lo-mô dzing-ts yi-'eo, ih-dzih tao Yiæ-su loh-væn, sön-læ long-tsong yiu 752 nyin, keh-go miao-meng toh-toh tsih kwæn-

leh sæn-tsao ko, wa peh-ko tsih-yiu dzæn-z kong-fu; kwæn-ih-kwæn,
lin-mông ziu yi iao k'æ de.

自从建罗马城子以后，一直到耶稣落凡，算来拢总有 752 年，
箇个庙门笃笃只关了三遭过，还不过只有暂时功夫，关一关，连忙
就又要开了。

Keh-leh koh-veng djoh-tsih yü-kô do de. Lo-mô-koh tôh-fah-ts-
deo peng-læ ziu tsih-leh ih-zo dzing-ts, di-fông peh-ko tsih ziang
Nying-yün ka-kun do. Dzih-teng Ao-kwu-z-tôh tso wông-ti ka z-'eo,
dzong poh-pin, lang-lang di-fông, ih-dzih tao nen-pin ho-nyih-go di-
fông; si-pin dzong Ing-kyih-li ih-dzih tao Po-s, s-gying-s-yün koh-tang-
koh di-fông, m-yiu ih-t'ah feh t'ing Lo-mô-nying s-hwun. Keh-lah 600
nyin zin-deo, Dæn-Yiæ-li k'en-kyin s-tsah yia-siu dzong hæ-li ka tseo-
zông læ, keh ziu-z Pô-pi-leng, Po-s, Hyi-lah, Lo-mô, keh s-go koh-kô
lin-ky'in hying-ky'i-læ, Gyi wô di-s tsah yia-siu siang-mao li-'æ,
hyüong-seh-seh go, gying-dao pi-cong-peh-dong, cü-pô-li yiu ngæ do-
do t'ih-go ngô-ts', yiang-seh tong-si we ky'üoh, we ngao-se, ky'üoh-
dzing-go ziu yüong kyiah dah-wu de. Keh z di-ts'ih tsông-li go.

箇勒国份逐节愈加大了。罗马国笃发之头本来就只勒一座城
子，地方不过只像鄞县介管大。直等奥古士督做皇帝介时候，从北
边，冷冷地方，一直到南边火热个地方，西边从英吉利一直到波

斯，四近四远^[1]国打国地方，旡有一堆弗听罗马人使唤。箇拉 600 年前头，但也理^[2]看见四只野兽从海里介走上来，箇就是巴比伦、波斯、希腊、罗马箇四个国家连牵兴起来。其话第四只野兽相貌厉害，凶色色个，劲道比众不同，嘴巴里有呆大大铁个牙齿，样色东西会吃，会咬碎，吃剩个就用脚踏糊了。箇是第七章里个^[3]。

[1] 邻近

[2] Daniel，现译作但以理、达尼尔。《旧约圣经·但以理书》的作者

[3] 指《但以理书》第七章「四兽的异象」

Wa-yiu di-s tsông-li kông tao keh ngæ-do-do ngeo-ziang, gyi deo z kying-ts go, gyi hyüong-kwun-deo teng siu-kwang tu z nying-ts go, gyi du-bi teng do-t'e tu z ts'æ-hwô-dong go; gyi kyiah-kwang z t'ih go, gyi liang tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi. Keh yia z ts-tin keh s-go koh-kô we lin-ky'in hying-ky'i-læ djü t'in-'ô. Gyi wô di s-go koh-kô we ziang t'ih ka gyiang. T'ih neng-keo k'ao-se pah-jiang tong-si, keh-go koh yia we ts'ao-mih hyü-to bih-koh di-fông, dæn-z. ing-we gyi liang-tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi, keh-lah keh go, koh 'eo-deo ih-pun gyiang-wang: ih-pun no-ziah. Gyi we bih-koh di-fông ping-long, dæn-z liang-'ô tsong feh kao-nyin, tsing-ziang t'ih teng na-nyi ka sô-lih-shih-dao ih-ngæn 'o-feh-long-go.

还有第四章里讲到箇呆大大偶像，其头是金子个，其胸腕头等手梗都是银子个，其肚皮等大腿都是菜花铜个，其脚梗是铁个，其两只脚是一半铁和一半烂泥（箇也是指点箇四个国家会连牵兴起来治天下）。其话第四个国家会像铁介强。铁能够敲碎百样东西，箇个国也会抄灭许多别国地方，但是因为其两只脚是一半铁和一半烂泥，箇拉箇个国后头一半强横、一半懦弱。其会别国地方并拢，但是两下总弗胶粘，正像铁等烂泥介所立失道，一眼和弗拢个^[1]。

[1] 指《但以理书》第二章「巨人像的异梦」

Keh kyü shih-wô pô Lo-mô-koh z-t'i kông-wun de. Ing-we Lo-mô joh-koh to, koh-veng mang-yiang-yiang, pah-sing zeh-ts'ih-peh-la, ng-'eo-ngô-feh-zi, ping-mô se to, fæn-cün yü-kô no-ziah de.

箇句说话把罗马国事体讲完了。因为罗马属国多，国份猛洋洋^[1]，百姓杂七不刺，尔候我弗齐，兵马虽多，反转愈加懦弱了。

[1] 浩瀚；广大

Yiæ su loh-væn 68 nyin, yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Ah-to, teng wông-ti sah-sah-diao, gyi-zi tso wông-ti de. Ka z-'eo Lo-mô yiu ih-ts ping-mô læ Jih-r-mæn di-fông læ-kæn, ziu lih gyi zi-go tsiang-kyüing tso wông-ti, læ vah Ah-to; Ah-to ti-tông feh-djü, gyi-zi zing-si de. Wa-yiu ih-ts ping-mô læ Yiu-t'æ-koh læ-kæn, teh-cü ka-go fong-sing, yia ziu k'en-yiang lih gyi zi-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-

leh Fi-z-pô-sæn tso wông-ti de. Kwe-keng z Fi-z-pô-sæn tang-ying, Lo-mô wông-ti ziu peh gyi tso de.

耶稣落凡 68 年，有一个将军名字叫勒阿多^[1]，等皇帝杀杀掉，其自做皇帝了。介时候罗马有一支兵马来日耳曼地方来间，就立其自个将军做皇帝，来伐阿多。阿多抵挡弗住，其自寻死了。还有一支兵马来犹太国来间，得知介个风声，也就看样立其自个将军，名字叫勒菲士巴三^[2]做皇帝了。归根^[3]是菲士巴三打赢，罗马皇帝就拨其做了。

[1] Marcus Salvius Otho，现译为奥托。罗马帝国皇帝之一

[2] Titus Flavius Vespasianus，英语化为 Vespasian，现译为韦斯巴芗。罗马帝国弗拉维王朝的第一位皇帝

[3] 最终

Yiæ-su loh-væn 193 nyin ka z-'eo, keh-sing yü-ling-ping zi yi lih ih-go cü-kwu ming-z kyiao-leh Peh-ti-nah-z tso wông-ti; dæn-z ing-we keh-go cü-kwu feh i gyi-lah tso-z-t'i, keh-lah ziu ông-tsao-tsao tsiang gyi sah-diao; yi tsiang wông-ti-go tsiah-we do-læ ma-diao, wô, ze-bin soh-go nying k'eng do-c'ih dong-din to-go cü-kwu, ziu iao peh gyi tso wông-ti. Yiu ih-go cü-kwu do-c'ih 900,0000 nying-ts, ziu teng-we tso wông-ti. Tso-leh ng-ko-yüih kong-fu wông-ti, yiu ih-go tsiang-kyüing meo-wông ts'ön-we teng gyi sah-diao.

耶稣落凡 193 年介时候，箇星羽林兵自又立一个主顾，名字叫勒不蒂捺士^[1]，做皇帝。但是因为箇个主顾弗依其拉做事体，箇拉就快糟糟将其杀掉。又将皇帝个爵位驮来卖掉，话：「随便啥个人肯驮出铜钲多个主顾，就要拨其做皇帝。」有一个主顾驮出 900,000 银子，就登位做皇帝。做了五个月功夫皇帝，有一个将军谋皇篡位等其杀掉。

[1] Publius Helvius Pertinax，现译作佩蒂纳克斯，五帝之年的第一位罗马皇帝

Lo-mô di-fông t'a-bing-go nyih-ts z tsing ky'üih-go. Sæn-pah nyin li-hyang t'ong-tsong yiu s-jih sæn wông-ti, tao-yiu nyiæn-pah z peh zi-go pah-sing sah-diao-go. Keh-sing da-kæ tu z tso nying hyüong-ôh-go cü-kwu. Yü-to jih-ng li-hyang yiu kyi-go z sông-leh dzing-li-go: sön-læ toh-toh tsih-yiu loh-ts'ih-go 'ang-we hao-tin cü-kwu-z jün-cong-go.

罗马地方太平个日子是真缺个。三百年里向统总有四十三皇帝，倒有廿八是拨自个百姓杀掉个。箇星大概都是做人凶恶个主顾。余多十五里向有几个是伤了阵里个。算来笃笃只有六七个行为好点主顾是善终个。

Yiæ-su loh-væn 287 nyin ka z-'eo yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Di-'o-keh-li-siang; bah-zông gyi zi-go siu-'ô ih-go tsiang-kyüing

teng gyi do-kô zo-we djü t'in-ô. Ka z liang-go wông-ti-de, tu ts'ing-hwu Ao-kwu-z-tôh, ling-nga t'iao-shün liang-go cü-kwu,. peh gyi tsiah-we pi gyi zi siao ih-teng, yia hao dô-kô djü t'in-ô, ts'ing-hwu gyi Kæ-sah. Ka z-'eo ih-koh li-hyang yiu liang-go Ao-kwu-z-tôh, liang-go Kæ-sah.

耶稣落凡 287 年介时候有一个皇帝，名字叫勒提贺葛里相^[1]。拔上其自个手下一个将军等其大家坐位治天下。介是两个皇帝了，都称呼奥古士督，另外挑选两个主顾，拨其爵位比其自小一等，也好大家治天下，称呼其该撒。介时候一国里向有两个奥古士督，两个该撒。

[1] Diocletianus, 英语化为 Diocletian, 现译为戴克里先。罗马帝国皇帝

Deng-zông kyî-nyin keh liang-go Ao-kwu-z-tôh t'e-we nyiang peh keh liang go Kæ-sah tso-de: gyi zi dzing-gyiu tso bing-deo pah-sing. 'Eo-deo keh liang-go Kæ-sah, tsiang koh-kô feng-k'æ de; ih-go læ Tong-pin, ih-go læ Si-pin.

庵响几年箇两个奥古士督退位让拨箇两个该撒做了。其自仍旧做平头百姓。后头箇两个该撒，将国家分开了。一个来东边，一个来西边。

Ih-go Kæ-sah yiu ih-go ng-ts ming-z kyiao-leh Kong-tæn-ding. Gyi tsih-we ts-'eo Lo-mô yi 'ah-long kwe-peh gyi de. Gyi ziu ts'in-tu

tao T'a-da-nyi-li di-fông, sing côh ih-zo dzing-ts ming-z kyiao-leh
Kong-tæn-ding-dzing ziu-z næn-kæn sô eo kyüing-z-dæn-ting.

一个该撒有一个儿子名字叫勒贡旦定^[1]。其即位之后罗马又合
拢归拨其了。其就迁都到他大尼里^[2]地方，新筑一座城子，名字叫
勒贡旦定城，就是难间所讴均士淡丁。

[1] Constantinus，英语化为 Constantine，现译为君士坦丁。此处为君士坦丁一世/君士坦丁大帝

[2] Dardanelles，现译为达达尼尔

Yiæ-su 367 nyin ka z-'eo yiu liang hyüong-di dô-kô tsih we, koh-
kô dzing-gyiu yi feng-k'æ de; ih-go djü Tong-pin, ih-go djü Si-pin.

耶稣 367 年介时候有两兄弟大家即位，国家仍旧又分开了。一个治东边，一个治西边。

Dzong-ts' ts-'eo Lo-mô koh ziu sæ-ba-de. Tong pin yiu Po-s koh pi
gyi-lah gyiang-wang, hyü-to di-fông peh gyi-lah deh-ky'i de. Si-pin yiu
ih do-dziao mæn-nying dzong Ngo-lo-s, Su-yi-t'in, Jih-r-mæn keh-sing
di-fông ka lön-tsing læ. Lo-mô nying feh neng-keo ti-tông, tsih k'o-yi,
ih-kw'e ih-kw'e di-fông nyiang peh gyi-lah.

从此之后罗马国就衰败了。东边有波斯国比其拉强横，许多地方
拨其拉夺去了。西边有一大潮蛮人从俄罗斯、苏以天^[1]、日耳曼

箇星地方介乱进来。罗马人弗能够抵挡，只可以一块一块地方让拨其拉。

[1] Sweden, 现译为瑞典

Dzih-teng Yiæ-su yi-'eo s-pah ts'ih-pah-jih nyin kwông-kying, Lo-mô di-fông 'o-jün siah-wun-de, lin kying-dzing tu mih-diao de.

直等耶稣以后四百七八十年光景，罗马地方和然^[1]削完了，连京城都灭掉了。

[1] 完全；全然

Keh-pæn mæn-nying ziu tsiang Lo-mô koh-veng feng-leh jih-koh sang. Keh ziu-z Dæn-yiæ-li kông-tao di-s tsah yia-siu yiu jih-tsah koh-go shih-wô yiao-nyiaen de.

箇班蛮人就将罗马国份分了十国生。箇就是但也理讲到第四只野兽有十只国个说话效验^[1]了。

[1] 应验

Meng-go shih-wô. 问个说话

Keh Dzih-neh miao wa-z kwæn-go nyih-ts to wa-z k'æ-go nyih-ts to? Koh-veng tao dza z-'eo ting do? Sin-cü Dæn-yiæ-li yiu soh-go shih-

wô kông-tao Lo-mô-koh? Lo-mô koh-veng kyi-jün ka do, dza-we fæn-cün no-ziah de?

箇寂纳庙还是关个日子多还是开个日子多？国份到咋时候顶大？先知但也理有啥个说话讲到罗马国？罗马国份既然介大，咋会反转懦弱了？

Yiæ-su 68 nyin yiu soh-go z-t'i? 196 nyin, yiu soh-go z-t'i? 830 nyin li-hyang yiu kyi-go wông-ti? Yiu kyi-go meo-sah de? Yiu kyi-go z jün-cong go? Di-'o-keh-li-siang tso soh-go z-t'i? Kong-tæn-ding z jü? Kong-tæn-ding-dzing læ 'ah-li? 'Eo-deo z jü yi teng koh-kô feng-k'æ de? Yi-'eo Tong-pin di-fông peh jü-lah deh-ky'i? Si-pin ni? Tao dza z-'eo mih-diao? 'Eo-deo feng-leh to-siao koh-veng?

耶稣 68 年有啥个事体？196 年有啥个事体？300 年里向有几个皇帝？有几个谋杀了？有几个是善终个？提贺葛里相做啥个事体？贡旦定是谁？贡旦定城来何里？后头是谁又等国家分开了？以后东边地方拨谁拉夺去？西边呢？到咋时候灭掉？后头分了多少国份？

Di-Loh Tsông. 第六章

Lo-mô di-fông deo-tsao-ts koh-veng siao, teh-ky'i 'eo; teng-tao koh-veng do de, teh-ky'i sông-sing ih-ngæn m-neh de.

罗马地方头早仔国份小，德气^[1]厚；等到国份大了，德气爽性一眼睃得了。

[1] 美德

Ing-we tang-tsiang tang-leh to, keh-lah nying-go sing yüih-long yüih-hyüong de; ziu-z t'a-bing-go z-'eo, yia djông-djông iao jü-long hyü-to nying yüong tsing-tao tsing-ts'iang tang nying-dzing, nying-nying tsing-tsing sah peh pah-sing k'en. Wa-yiu pah-ying yia-siu, ling-nga ih-t'ah di-fông iang-kæn; yiu z-'eo eo nying tseo-tsing li-hyang ky'i teng yia-siu dô-kô teo; nen-nen nyü-nyü k'en-go nying feh-tsiao to-siao, ziah yiu nying peh yia-siu t'a-ky'üoh de, 'ôh-tsia peh te-siu tang-sah de, bông-pin k'en-tong cü-kwu long-tsong fæn-cün tsih-we kwah-kyiah kwah-siu, ho-lo-da-siao, kao-hying-siang.

因为打仗打勒多，箇拉人个心越弄越凶了。就是太平个时候，也常常要聚拢许多人用真刀真枪打人阵，认认真真杀拨百姓看。还有百样野兽，另外一埧地方养间。有时候讴人走进里向去等野兽大家斗。男男女女看个人弗照多少，若有人拨野兽拖吃了，或者拨对手打煞了，旁边看东主顾拢总反转只会捆脚捆手，呵啰大笑，高兴相。

Yiu ih-tsao da tsiang-kyüing P'un-p'e yiu 500 to-sing s-ts tang-sah
peh pah-sing-lah k'en; yi yiu ih-tsao Da-lah-ziang wông-ti sah-diao
1,0000 yia-siu; wa-yiu eo 1,0000 nying di-leh tao-ts'iang tang peh cong
pah-sing k'en, Keh-lao-tiu wông-ti ka z-'eo, yiu 1,9000 nying læ jün-li
nying-tsing-wô ziang-liang-koh kao-tsin ka tang peh pah-sing-lah
k'en. Keh-sing pah-sing ziah-z m-neh keh-cong-ka hyi-deo, ziu iao
sing-tsiao-sah-de, ziu tsih-kwun siang dzao-fæn de.

有一遭大将军潘沛有 500 多星狮子打煞拨百姓拉看。又有一遭
大拉象^[1]皇帝杀掉 1,0000 野兽，还有讴 1,0000 人提了刀枪打拨众百
姓看，葛劳丢^[2]皇帝介时候，有 1,9000 人来船里认真话像两国交战
介打拨百姓拉看。箇星百姓若是旆得箇种介嬉头，就要心焦煞了，
就只管想造反了。

[1] Trajan, 现译为图拉真

[2] Claudius, 现译为克劳狄。此处为克劳狄一世

Tsæ-wô Lo-mô-nying tsing-voh ih-t'ah di-fông, wa-iao lin keh-
t'ah di-fông bu-sah tsia-ko-læ pa gyi. Yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z
kyiao-leh Üô-kyi-bôh, ky'i ih-go ngæ-do-do miao-yü, peh 'en-t'in-'ô
bu-sah deng, ziu eo gyi Tu-jing-din.

再话罗马人征服一埧地方，还要连箇埧地方菩萨借过来拜其。
有一个将军名字叫勒亚基薄^[1]，起一个呆大大庙宇，拨咸天下菩萨

庵，就讴其都神殿^[2]。

[1] Agrippa，现译为阿格里帕，罗马政治家、军人

[2] 现译为万神殿

Dæn-z Bu-sah yüih to, tsing-sing kying-djong go nying yüih-fah
ky'üih-de, z-jün tso nying-tsih-we yü-kô ǃa de. Ping-ts'ia 'en-t'in-ô
ting-ǃa ǃa-p'e-ts, teng ting-ǃa ǃa-hyang-fông, long-tsong jü-long tao
Lo-mô-koh, tsing-ziang shü liu-lôh den-li ka-go; keh-lah Lo-mô di-
fông pah-sing ǃa-z ǃa tao-gyih-deo de. (K'en Lo-mô-shü di-ih-tsông.)
Keh yia bing-feh-z feh-hyiao-teh dao-li yün-kwu; ziu-wô Hyi-lah teng
Lo-mô tu yiu hyü-to sing-yin nying kông-tao tso-nying-go kwe-kyü
dao-li, da-kæ tu z hao-go. Dæn-z ing-we keh-sing sing-yin nying yia
peh-ko tsih z ih-go nying, pah-sing-lah ih-ngæn M-kao gyü-dæn gyi-
lah, tsong feh-k'eng i gyi kao-hyüing. Keh yi m-fah go.

但是菩萨越多，真心敬重个人越发缺了，自然做人只会愈加坏了。并且咸天下顶坏坏坯子，等顶坏坏乡方，拢总聚拢到罗马国，正像水流落窰里介个。箇拉罗马地方百姓坏是坏到极头了（看《罗马书》第一章）。箇也并不弗是弗晓得道理缘故，就话希腊等罗马都有许多圣贤人讲到做人个规矩道理，大概都是好个。但是因为箇星圣贤人也不过只是一个人，百姓拉一眼𠵽告惧惮其拉，总弗肯依其教训。箇又𠵽法个。

Ka k'en-ky'i-læ, iao nying tso-leh hao, pih ky'iao-leh t'in-zông
Jing-ming kông-lôh-læ, hao kao-nying teh-'ang. Keh-lah Ao-kwu-z-
tôh tso wông-ti, di 27 nyin ka z-'eo, Dao dzing-we nyüoh-sing deng-
leh ah-lah go cong-nyiang, ziu-z Yi-mô-nu-lih, ka-shih z Jing teng ah-
lah dô-kô læ-tong. Dzih tao s-ng-jih nyin ts-'eo, yiu nying tao Lo-mô
di-fông ky'i 'ang-kyiao, teng-tao Pao-lo tao Lo-mô-go z-'eo, Lo-mô
kong-we yi-kying-hying-wông de.

介看起来，要人做勒好，必巧勒天上神明降落来，好教人德
行。箇拉奥古士督做皇帝第 17 年介时候，「道成为肉身庵勒阿拉个
中央」，就是「以马努力^[1]」。解说是神等阿拉大家来东。直到四
五十年之后，有人到罗马地方去行教，等到保罗到罗马个时候，罗
马公会已经兴旺了。

[1] Emmanuel，又译为以马内利。希伯来语，意为「上帝与我们同在」

Ka z-'eo yiu ih-go wông-ti, ming-z kyiao-leh Nyi-lo, tso-nying
liao-feh-teh hyüong-ôh, dæ zi-go pah-sing-lah yia liao-feh-teh bao-
nyiah. Kyü Lo-mô-nying wô, gyi zi fông-leh ho siao-diao kying-dzing,
fæn-cün t'e-peh Yiæ-su-kyiao nying; ün-wông gyi-lah, feh-tsiao to-
siao nying peh gyi k'ô-læ sah-diao, sing-ts'a. Pao-lo yia dzæ-gyi-nen.
Wa-yiu yia-tao hwô-yün li-hyang iao me-sah nying tông lah-coh
yüong.

介时候有一个皇帝，名字叫勒尼罗^[1]，做人了弗得凶恶，待自个百姓拉也了弗得暴虐。据罗马人话，其自放了火烧掉京城，反转推拨耶稣教人，冤枉其拉，弗照多少人拨其柯来杀掉。信差^[2]保罗也在其内。还有夜到花园里向要焜煞人当蜡烛用。

[1] Nero, 现译为尼禄，罗马皇帝之一

[2] Apostle, 指基督教中为了某个特殊使命奉召被差派出去的门徒，后译为使徒

Keh-sing ǝa-c'ü gyi læ-tih tso, keh-pæn kong-'eo se-jün feh-kwun 'æn-tsiang, dæn-z Nyi-lo keh-go-nying bih-yiang 'ang-we yia-z tsing-tsing ǝa-leh m-t'in-li ǝa de, keh-lah keh-sing nying ziu k'ô-gyi s kweng-ts tang-sah de. Keh tsing-tsing kyiao-leh væn-cong-nying tang-sah.

箇星坏处其来的做，箇班公侯虽然弗管闲账，但是尼罗箇个人别样行为也是真真坏勒旤天理坏了。箇拉箇星人就柯其使棍子打煞了。箇真真叫勒万众人打煞。

Nyiaen-nyin 'eo-deo, yi yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Domih-siang, gyi yia z iao k'ô Yia-su-kyiao nying go. Tsiang sing-ts'a ; Iah-'en c'ong-kyüing tao Bah-mo hæ-tao cü-kwu ziu-z gyi.

廿年后头，又有一个皇帝，名字叫勒陀密相^[1]，其也是耍柯耶稣教人个。将信差约翰充军到拔摩^[2]海岛主顾就是其。

[1] Domitianus, 英语化为 Domitian, 现译为图密善。罗马皇帝之一

[2] Πάτμος, 又译为帕特莫斯。海岛名, 在希腊

Dæn-z meng-du yüh k'ô yüh-to. Yiæ-su 98 keh nyin, Da-lah-ziang tso wông ti, ka z-'eo Pi-t'e-nyi di-fông tsong-tôh tseo-veng gyi z-ka wô, "Yiæ-su-kyiao 'ang-leh ka kwông, tseo-long miao-yü-li pa-bu-sah-go nying 'o-jün ky'üh de.

但是门徒越抶越多。耶稣 98 箇年, 大拉象做皇帝, 介时候庇推尼地方总督奏文^[1], 其是介话: 「耶稣教行勒介广, 走拢庙宇里拜菩萨个人和然缺了。

[1] 上奏。此处指比提尼亚与本都行省的省长小普林尼和皇帝图拉真的书信

Ziah-z kông gyi-lah hyiang-fông shih-wô, gyi-lah zi ih-pæn-nying me-nyih t'in-liang heh-tsao jü-long-læ tso-t'ah u-sen, ts'ông ky'üoh-ts ts'ing-tsæn Yiæ-su, ziang Jing-ming ka-go; kôh-nying tu vah-tsiu, feh t'eo-dao, feh kæn-ying, feh shih-iah, keh-sing ka-go; 'eo-deo dô-kô zo-tæn-long ky'üoh ih-djü væn ziu sæn-k'æ de.

「若是讲其拉乡方说话, 其拉自一般人每日天亮黑早聚拢来做埕乌碎, 唱曲子称赞耶稣, 像神明介个。各人都罚咒, 弗偷盗、弗奸淫、弗失约、箇星介个。后头大家坐带拢吃一厨饭就散开了。」

Gyi wa-yiu wô, ziah-z keh-sing nying tsih-yiu Yiæ-su-kyiao ming-deo, m-neh væn bih-yiang ze-ming, wa-z kæ sah feh kæ sah?

其还有话：「若是箇星人只有耶稣教名头，𠵼得犯别样罪名，还是该杀弗该杀？」

Wông-ti gyi-wô, keh z-jün kæ sah-go: tsih-z gyi-lah ziah k'eng ky'i-diao Yiæ-su, pa ah-lah-go bu-sah cü-kwu hao fông gyi c'ih. Læ keh-go wông-ti siu-li si-go meng-du yia tsing feh-siao.

皇帝其话：「箇自然该杀个。只是其拉若肯弃掉耶稣，拜阿拉个菩萨主顾好放其出。」来箇个皇帝手里死个门徒也真弗少。

Yiæ-su 170 nyin, ka z-'eo kwông-kying yiu t'in-yiao di-dong, dong-leh li-'æ-go. Ziu yiu nying tseo-veng Wông-zông z-ka wô, “Keh tu-z bu-sah ông-de, iao vah ah-lah, ing-we zia-kyiao 'ang-leh ka kwông.” Gyi-lah sing-siang z iao t'iao-so wông-ti, ze-ming tso-tao Yiæ-su-kyiao nying sing-zông ky'i; feh teh-cü wông-ti zông-yü p'i-lôh-læ z-ka wô; “yia feh-pih ih-ding z iao ngô ky'i k'ô gyi-lah, ziah-z gyi-lah yiu-leh teh-ze bu-sah; bu-sah zi z-jün we ying-vah gyi-lah-go, ziah-kông t'in-yiao di-dong shih-wô, ng-lah dza-we long-tsong ky'ih-hoh-sah, gyi-lah tao fæn-cün en-en ǝng-ǝng k'ao-djoh Jing-ming tô-hwô, ih-ngæn m-ze m-ko ni?” Keh wông-ti ming-z kyiao-leh En-teng.

耶稣 170 年，介时候光景有天摇地动，动勒厉害个。就有人奏文皇上是介话：「箇都是菩萨快了，要伐阿拉，因为邪教行勒介广。」其拉心想是要挑唆皇帝，罪名做到耶稣教人身上去。弗得知皇帝上谕批落来是介话：「也弗必一定是要我去柯其拉，若是其拉有了得罪菩萨，菩萨自自然会刑罚其拉个，若讲天摇地动说话，尔拉咋会拢总吃惟煞，其拉到反转安安稳稳靠着神明朵化，一眼旣罪旣过呢？」箇皇帝名字叫勒安敦^[1]。

[1] Aurelius, 现译为奥勒留。罗马皇帝之一，《后汉书》称其为大秦王安敦

Tsong-r-yin-ts, keh 300 nyin li-hyang tao yiu jih-go wông-ti z iao k'ô Yiæ-su-kyiao ; nying-go; sah-diao-go cü-kwu su-tu-su-feh-pin de. Dæn-z wông-ti tsih-z-ka k'ô, meng-du tsih z-ka yüih-fah to-ky'i-læ, dzih-teng Kong-tæn-ding teng-we, ih-k'en Yiæ-su-kyiao yi-kying ka hying-wông, gyi-zi ziu jih-Yiæ-su-kyiao, fæn-cün, tsiang hyü-to miao-yü, ts'ah-diao z pa kô-bu-sah go nying, tu iao bæn gyi-lah ze-ming-go. Dzong-ts'-ts'-eo, Lo-mô di-fông t'ong-sing sön-z Yiæ-su-kyiao di-fông.

总而言之，箇 300 年里向倒有十个皇帝是要柯耶稣教人个。杀掉个主顾数都数弗遍了。但是皇帝只是介柯，门徒只是介越发多起来，直等贡旦定登位，一看耶稣教已经介兴旺，其自就入耶稣教，反转将许多庙宇拆掉，是拜假菩萨个人，都要办其拉罪名个。从此之后，罗马地方统性算是耶稣教地方。

Teng Yiæ-su lôh-væn, ts'ô feh-to z-'eo, Cong-koh z Hen-dziao. Đông-deo keh-sing 'o-zông z ka z-'eo Hen Ming-ti p'ing-ts'ing læ-go, z-dzong Veh-kyiao tsing Cong-koh ts-'eo, tao yin-dzæ yi-kying mao-mao yiu 20 nyin kwông-kying de. Lih-dziao-go, wông-ti wa-z kying gyi-lah-go ky'üih, tsôh-hying gyi-lah-go to; ts'-di nying siang-sing Veh-go cü-kwu yia peh-ko tsih-yiu sæn-feng-ts-ih, r-ping-ts'ia keh sæn-feng li-hyang tu-kyi z yiu-k'eo vu-sing-go cü-kwu to.

等耶稣落凡差弗多时候，中国是汉朝。荡头箇星和尚是介时候汉明帝聘请来个，自从佛教进中国之后，到现在已经毛毛有 2000 年光景了。历朝个皇帝还是紧其拉个缺，作兴其拉个多。此地人相信佛个主顾也不过只有三分之一，而并且箇三分里向都计是有口无心个主顾多。

Ka k'en-ky'i-læ, teng Yiæ-su-kyiao z pi-feh-læ-go. Yiæ-su-kyiao z Yiu-t'æ-koh c'ih-go. Yiu-t'æ-koh koh-veng siao-siao-kun, veng-li yi pi Hyi-lah teng Lo-mô t'e-pæn; gyi-lah hyiang-fông z bih di-fông nying k'eh-ts'eng-go, gyi-lah koh-kô peh Lo-mô nying t'ong-sing ts'ao-mih de. Yiæ-su zi peh keh-pæn ǃa-nying long-sah de; gyi-go Sing-ts'a da-kæ tu-z ti-vi c'ih-sing-go; 'ang-kyiao ih-lin 'ang tao hyü-to dziao-dæ, yiu hyü-to wông-ti iao bæn gyi-lah. Ka k'en-ky'i-læ Yiæ-su kyiao iao siang 'ang-k'æ-ky'i shih-wô, ôh-ziang feh-tsiao dza næn, feh-teh-cü

tsih-siao 300 nyin kong-fu; ziu yi-kying hying-wông-de; s-teh t'in-ô
ting gyiang-wang koh-kô lin kæ-kwun go joh-koh tu we ky'i-diao gyi
zin-deo-go bu-sah, tsih pa Yiæ-su Tsing-Jing. Keh ky'i-næn-dao z
nying-go vu-nyih-ts sô neng-keo tso-leh-tao-go ma?

介看起来，等耶稣教是比弗来个。耶稣教是犹太国出个。犹太
国国份小小管，文理又比希腊等罗马推扳。其拉乡方是别地方人刻
付个。其拉国家拨罗马人统性抄灭了。耶稣自拨箇班坏人弄煞了。
其个信差大概都是低微出身个。行教一连行到许多朝代，有许多皇
帝要办其拉。介看起来耶稣教要想行开去说话，恶像弗照咋难，弗
得知只消 300 年功夫，就已经兴旺了。使得天下顶强横国家连该管
个属国都会弃掉其前头个菩萨，只拜耶稣真神。箇岂难道是人个武
艺子所能够做勒到个吗？

Yin-dzæ ts'-di Sih-kyiao teng Dao-kyiao, pi yi-zin yi-kying 'o-jün
sæ-ba de. Yiæ-su-kyiao tao fæn-cün ih-nyin ih-nyin yü-kô hying-wông
ky'i læ de. K'en-ky'i-læ Cong-koh di-fông yia deng-feh-teh nyi-sæn-
pah, nyin, keh-sing nying iao-bông tu we siang. sing Yiæ-su-kyiao gyi.

现在此地释教等道教比以前已经和然衰败了。耶稣教倒反转一
年一年愈加兴旺起来了。看起来中国地方也庵弗得二三百年来，箇星
人要防^[1]都会相信耶稣教其。

[1] 也许；可能

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô pah-sing peng-læ wa hao feh? Tao dza z-'eo ǃa-de ni? Dza-we ka ǃa? Sing-tsiao-de soh-go z-t'i tōng hyi-deo? Wa-yiu soh-go yün-kwu ta-li gyi-lah yü-kô ǃa? Lo-mô nying ka ôh, wa-z feh tong li-sing yün-kwu soh? Tsih-yiu jü we kao nying teh-'ang? Ao-kwu-z-tôh 27 nyin yiu soh-go z-t'i? Yiæ-su-kyiao kyi-z 'ang tao Lo-mô? Nyi-lo wōng-ti dæ gyi dza-go? 20 nyin ts-'eo yiu jü k'ô gyi-lah? Yiæ-su 98 nyin yiu soh-go z-t'i? 170 nyin kwōng-kying yiu soh-go z-t'i? 300 nyin li-hyang yiu kyi-go wōng-ti z k'ô Yiæ-su-kyiao-go? Ka k'ô-fah meng-du yiu ky'üih-tin ma? Kong-tæn-ding dza-go? Sih-kyiao teng Yiæ-su-kyiao 'ang-k'æ pi-ky'i-læ dza-go?

罗马百姓本来还好弗？到咋时候坏了呢？咋会介坏？心焦了啥个事体当嬉头？还有啥个缘故带累^[1]其拉愈加坏？罗马人介恶，还是弗懂理性缘故啥？只有谁会教人德行？奥古士督 27 年有啥个事体？耶稣教几时行到罗马？尼罗皇帝待其咋个？20 年之后有谁柯其拉？耶稣 98 年有啥个事体？170 年光景有啥个事体？300 年里向有几个皇帝是柯耶稣教个？介柯法门徒有缺点吗？贡旦定咋个？释教等耶稣教行开比起来咋个？

[1] 使得；导致

Di-Ts'ih Tsông. 第七章

Tsing-Jing kyî-jün vah-tsiu ko-liao wô, Iao tsiang bih-koh s-peh Yiæ-su tso ts'æn-nyih, lin t'in-ô zing-deo-go di-fông tu iao voh gyi-kæ-kwun: keh-lah Lo-mô-nying mih-diao Yiu-t'æ-koh, feh-neng-keo lin Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen; 'eo-deo fæn-cün lin Lo-mô kæ-kwun go joh-koh, yia t'ong-sing kwe-peh Yiæ-su-kyiao de.

眞神既然罚咒过了话：「要将别国赐拨耶稣做产业，连天下尽头个地方都要服其该管。」箇拉罗马人灭掉犹太国，弗能够连耶稣教灭进在内。后头反转连罗马该管个属国，也统性归拨耶稣教了。

Ziah-z keh-sing poh-deo mæn-nying lön-tsing-læ, Lo-mô-koh t'ong-sing peh gyi-lah mih-diao de: gyi yia fi-dæn feh-neng-keo lin Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen, fæn-cün tsih-we pa-voh Yiæ-su-kyiao; dô-kô jih-kyiao de.

若是箇星北头蛮人乱进来，罗马国统性拨其拉灭掉了。其也非但弗能够连耶稣教灭进在内，反转只会拜服耶稣教，大家入教了。

'Eo-deo kyiao-meng ziu yüh-fah 'ang-k'æ-ky'i de; cong-ü djün Eo-lo-pô tu tso-leh Yiæ-su-kyiao di-fông de.

后头教门就越发行开去了。终于全欧罗巴都做了耶稣教地方了。

Lo-mô tao Ao-kwu-z-tôh tso wông-ti z-'eo, doh-shü-nying ting-to, veng-li yia gyih-hao-go. Dæn-z pah-sing ih-dæ ih-dæ keng-kô ôh; veng-li ziu mæn-mæn t'e-pæn de, teng-tao poh-pin keh-pæn mæn-nying lön-tsing-go z-'eo, shü yia ky'üih de, doh-shü nying yia kw'a m-neh de. Keh ziu kyiao-leh Heh-en z-shü.

罗马到奥古士督做皇帝时候，读书人顶多，文理也极好个。但是百姓一代一代更加恶。文理就慢慢推扳了，等到北边箇班蛮人乱进个时候，书也缺了，读书人也快旡得了。箇就叫勒黑暗时世。

Nyün-z tsih-iao Sing-kying 'ang-k'æ-ky'i, ziu neng-keo s-teh Heh-en z-shü pin-tso kwông-ming de. Dæn-z ka z-'eo, ing-pæn wa feh-zing tsôh de; Sing-kying tsih-yiu ts'ao-peng, m-neh dza to, yia yiu hyü-to sin-sang doh tu doh-feh-c'ih.

原是只要《圣经》行开去就能够使得黑暗时世变做光明了。但是介时候，印版还弗曾作了。《圣经》只有抄本，旡得咋多，也有许多先生读都读弗出。

Keh-lah dao-li wô-feh-læ zia-k'æ-ky'i de. Lo-mô kyiao-deo ziu neng-keo 'eo zi-go sing-siang hong-p'in; pah-sing-lah 'eo gyi ts'ô-tô. Gyi tsiang Mô-t'æ-djün, XVI, 16-19 ka-shih ts'o de; gyi wô, z Yiæ-su

fong Pe-teh tao shü-kæn-zông djün kong-we zông-deo: Pe-teh si-'eo,
keh-go gyün-ping yi djün-lôh peh Lo-mô kyiao-deo de.

箇拉道理话弗来，邪开去了。罗马教头就能够候自个心想哄
骗，百姓拉候其差朵。其将《马太传》XVI，16-19 解说错了，其
话：「是耶稣封彼得到世间上传公会上头。彼得死后，箇个权柄又
传落拨罗马教头了。」

Gyi wa-yiu wô, keh-sing kyiao-deo kyi-jün z dæ Yiæ-su bæ-n-z-t'i,
keh-lah yang-seh feh-we long-ts'o; cü-pô z sing-k'eo, wô ih-kyü hao
sön ih-kyü su, tsing-ziang Yiæ-su zi kông-go shih-wô t'ih-seh-vu-r-go.

其还有话，箇星教头既然是代耶稣办事体，箇拉样色弗会弄
错。嘴巴是圣口，话一句好算一句数，正像耶稣自讲个说话铁色无
二个。

Pah-sing-lah ziu gyü-dæn gyi ziang Jing-ming ka, wa we pa gyi,
tsing-ziang Gyi-'ô-nying pa La-mô-seng ka-go.

百姓拉就惧惮其像神明介，还会拜其，正像旗下人拜喇嘛僧介
个。

Lo-mô kyiao-deo neng-keo long-gyün, s-teh tsing dao-li we zia
tao ka-go di-bu, kyi-jün peng-læ tu z ing-we Sing-kying ky'üih, pah-
sing beng-go yün-kwu, keh-lah 'eo-deo deh-we kying-djü pah-sing
k'en Sing-kying, k'ong-p'ô ih-ming-bah ziu feh-k'eng voh gyi de.

罗马教头能够弄权，使得真道理会邪到介个地步。既然本来都是因为《圣经》缺，百姓笨个缘故，箇拉后头特为禁住百姓看《圣经》，恐怕一明白就弗肯服其了。

Tsæ-wô hyiang-fông yüih-long yüih-feh-z de; keh-sing sin-sang, kying tao feh kông, ts'ia-kwu zi deng-leh en-dông z-yün-li siu-'ang; weh-go nying tao feh kao-hyüing gyi, djông-djông t'i si-ko-liao nying ts'æn-nyæn.

再话乡方越弄越弗是了。箇星先生，经倒弗讲，且顾自庵勒庵堂寺院里修行，活个人倒弗教训其，常常替死过了人怀念。

Keh-go Heh-en z-shü feh-jün ziu kw'a hao liang de; næn-kæn be gyi-lah sô-'æ, fæn-cün we deng-tao mao-mao yiu 1,000 nyin kwông-kying, wa dzing-gyiu z heh-en-go.

箇个黑暗时世弗然就快好亮了。难间被其拉所害，反转会庵到毛毛有 1000 年光景，还仍旧是黑暗个。

T'in-cü-kyiao hyü-to ts'o-c'ü tu z keh 1,000 nyin li-hyang fah-c'ih-læ go. Keh Heh-en z-shü li-deo-go z-t'i, fi-dæn z Yi-da-li di-fông feh-pih shih de, ziu-z bih-koh di-fông z-t'i yia ky'üih-go; tsih-yiu ih-liang-ying iao-kying-tin z-t'i wa kông-leh-siang-z go.

天主教许多错处都是箇 1000 年里向发出来个。箇黑暗时世里头个事体，非但是以大利地方弗必说了，就是别国地方事体也缺个，

只有一两样要紧点事体还讲了相似个。

Yiæ-su ts-'eo m-kyi-pah-nyin, tsing-dao-li ; long-do pin-diao de.
Keh-sing nying wô Z doh-doh pa ih-we Tsing-Jing feh-keo, ziu we pa
hyü-to si-ko-liao sing-nying, ziang bu-sah ka-go.

耶稣之后旡几百年，真道理弄大^[1]变掉了。箇星人话是独独拜一位真神弗够，就会拜许多死过了圣人，像菩萨介个。

[1] 大大地

Kyiu-cü yi-kying dæ ah-lah ziu-næn, gyi yia wô z feh-keo, wa iao
gyi-zi sing-zông ling-nga tsæ ky'üoh hyü-to kw'u-ts'u, tso-c'ih hyü-
hwô z-ken hao pu-pu-ts'eo.

救主已经代阿拉受难，其也话是弗够，还要其自身上另外再吃许多苦楚，做出虚花^[1]事干好补补凑^[2]。

[1] 无用的

[2] 付予更多。现代宁波话说「找凑」

Ing-we Yiu-t'æ-koh z Yiæ-su-go c'ih-sing ts-di, keh-lah keh-sing
nying wô, ziah-z neng-keo c'ih-meng tao keh-deo ky'i ih-da, ziu iao
sön z sô-diao ze-ming-go kong-lao yi-kying tsoh-tsoh-go de, 'ô-si-go
foh-ky'i ih-ding z hao sön-su-go.

因为犹太国是耶稣个出身之地，箇拉箇星人话，若是能够出门到箇头去一埭，就要算是赦掉罪名个功劳已经足足个了，下世个福气一定是好算数个。

Keh-lah keh-sing gyin-sing-go cü-kwu, ǝŋg-ǝŋg yiu ih do dziao, deh-deh we-we tao Yiæ-lu-sah-leng ky'i zôŋ Yiæ-su-go veng.

箇拉箇星虔心个主顾，往往有一大潮，特特为为到耶路撒冷去上耶稣个坟。

Dæn-z teng-tao Yiæ-su lôh-væn 1055 nyin, keh-pæn T'u-r-kyi We-ts tsing-voh Yiu-t'æ-koh ts-'eo, feh tsiao-dza næn-we Yiæ-su-kyiao nying zôŋ Yiæ-lu-sah-leng ky'i-go cü-kwu. Eo-lo-pô di fôŋ cong-nying long-tsong-ôŋ-sah de. Lo-mô kyiao-wôŋ ziu c'ih 'ao-ling, z-ka wô, Kyiu-Cü-go veng-mo, peh keh-pæn feh-siang-sing nying tsin-djü-kæn, keh jih-dzæ z tao Yiæ-su-kyiao-go me; feng-fu gyi-lah ky'i-leh ping ky'i tang ky'i; ing-hyü ko-tang-ko tu we sô gyi ze.

但是等到耶稣落凡 1055 年，箇班土耳其^[1]回子征服犹太国之后，弗照咋难为耶稣教人上耶路撒冷去个主顾。欧罗巴地方众人拢总快煞了。罗马教皇就出号令，是介话：「救主个坟墓，拨箇班弗相信人占住间，箇实在是倒耶稣教个霉。」吩咐其拉起了兵去打去。应许个打个都会赦其罪。

[1] 现译为土耳其

Kwe-keng yiu deh-ma koh-go wông-ti ping-mô 'eh-tæn-long ky'i tang keh-deo We-we-kyiao nying ky'i. Dzung Yiæ su 1096 nyin dong-sing, tang zông sæn-nyin kong-fu, Yiæ-lu-sah-leng sön p'o-tsing de, lu-zông si-go teng sông-leh dzing-li-go nying, cong sön-ky'i-læ yiu 85,0000.

归根有特买国个皇帝兵马合带拢去打箇头回回教人去。从耶稣 1096 年动身，打上三年功夫，耶路撒冷算破进了，路上死个等伤勒阵里个人，总算起来有 85,0000。

Yi-'eo 80 nyin kwông-kying, Yiu-t'æ-koh ih-dzih z Yiæ-su-kyiao kæ-kwun-go.

以后 80 年光景，犹太国一直是耶稣教该管个。

Dæn-z keh-pæn We-ts yi gyiang-ky'i-læ, tsiang Yiæ-lu-sah-leng yi deh-leh-ky'i de. Eo-lo-pô nying ky'i hyüih-sing siang ky'i kyiü gyi. Kôh-c'ü tæ-n-kông ky'i-ping ky'i vah We-ts, hao kyiü-cün Yiæ-su-go Veng-mo. 'Eo-deo ih dzih tang-zông ih-pah-to nyin, sing yia lang de, dzæ-s k'eng hyih-siu. Dzung ky'i-deo tao kyih-sah, sông-sông-diao-go nying, tsoh-tsoh yiu deo-liang pah-væn de. Keh-z tæ-n-tsih dông-pin, keh-pin We-ts wa feh sön-tsing.

但是箇班回子又强起来，将耶路撒冷又夺了去了。欧罗巴人起血心想起救其。各处担纲起兵去伐回子，好救转耶稣个坟墓。后头

一直打上一百多年，心也冷了，才始肯歇手。从起头到结煞，伤伤掉个人，足足有头两百万了。箇是单只荡边，箇边回子还弗算进。

Keh tsing kyiao-leh ih-k'eo-ky'i hô-leh pih-li, iao ih-ngæn hao-c'ü tu m-neh-go..

箇真叫勒一口气颳勒壁里，要一眼好处都旡得个。

Keh-cong-ka ky'in k'ong-mo, zih-sah lao-peng-go z-ken, tsih-yiu be zia-kyiao mi-'ôh, Heh-en-z-shü nying we tso-go. Keh z ih-yiang de.

箇种介牵空磨^[1]，蚀煞老本个事干，只有被邪教迷惑，黑暗时世人会做个。箇是一样了。

[1] 白费力气

Wa-yiu di-nyi-yiang, yia z tso-keng-mah-go. Lo-mô kyiao-wông yiu ka do gyün-ping; ing-we ky'ü-leh pah-sing-lah siang-sing gyi, ziah-z yiu nying feh siang-sing, ziu wô z dzao-fæn, iao k'ô gyi bæn ze-ming.

还有第二样，也是做根脉^[1]个。罗马教皇有介大权柄。因为亏了百姓拉相信其，若是有人弗相信，就话是造反，要柯其办罪名。

[1] 源头

T'eo-p'ô yiu ih-t'ah di-fông nying tu-kyi feh-i gyi, gyi ziu we feng-fu bih-koh-go wông-ti ta-ling ping-mô ky'i tsiang keh-t'ah di-fông 'o-cong ts'ao-mih de.

偷怕有一埧地方人都计弗依其，其就会吩咐别国个皇帝带领兵马去将箇埧地方和众抄灭了。

Ziah-z tsih-yiu m-kyi-go nying feh i gyi, ing-we ping-mô yüong-feh-djôh, keh-lah dzih-teng Yiæ-su 1204 nyin, ka z-'eo yi ts'eng-c'ih ih-go fah-ts hao kying djü gyi-lah.

若是只有嘅几个人弗依其，因为兵马用弗着，箇拉直等耶稣 1204 年，介时候又忖出一个法子好禁住其拉。

Gyi eo kôh-c'ü wông-ti ky'i ih-tsing oh, ziang t'in-lao ka, kyiao-leh Dzô-ts'ah ngô-meng, kyiao-wông zi yi ling-nga fong ih-pæn nying, ngæn-deo kyiao-leh Dzô-ts'ah-kwun, hao kwu-djôh keh-go Dzô-ts'ah ngô-meng z-t'i. Ziah-yiu nying, yiu pun-kyü shih-wô kông-ts'o, 'ôh-tsia yiu ih ngæn-ngæn teng kyiao-wông i-s feh-te, keh-sing dzô-ts'ah-kwun ziu we ky'i k'ô gyi læ, lin-tsih djün te-tsing tu hao-vong djün, doh-meng ky'üih-tang dzing-tsiao. Si-ze ding-lôh ts-'eo ziu s ho me-sah, 'ôh-tsia bih-yiang ting-kw'u-go. fah-ts, tsiu-tsôh gyi sah. Yiu Z-'eo, hweh-r-jün, tsiang ih-go nying k'ô-leh-ky'i de, tao-ti we-leh soh-go z-ken, lin-tsih gyi-zi deo-jü tu M-teh, ts'ing-kyün beng-yiu hyiang tu feh-ken hyiang, k'ong-p'ô hyiang ih-hyiang lin zi-kô sing-ming tu næn-pao de.

其诬各处皇帝起一进屋，像天牢介，叫勒查察衙门^[1]，教皇自又另外封一班人，衙头^[2]叫勒查察官，好顾着箇个查察衙门事体。若有人，有半句说话讲错，或者有一眼眼等教皇意思弗对，箇星查察官就会去拷其来，连即传对证都好留传，独门^[3]屈打成招。死罪定落之后就使火焠煞，或者别样顶苦个法子，周作其煞。有时候，忽而然，将一个人拷了去了，到底为了啥个事干，连即其自头绪都旡得，亲眷朋友响都弗敢响，恐怕响一响连自家性命都难保了。

[1] Inquisition, 现译为宗教裁判所

[2] 头衔。现代宁波话就叫「头衔」

[3] 仅仅；单单

Keh-pæn dzô-ts'ah-kwun ngæn-deo se-jün yiu ih-go sing-nying-go sing-z kô-zông, ts'ing-hwu sing-dzô-ts'ah-kwun, jih-dzæ z pi Lao-hwu wa li-'æ. Yiu z-'eo, yiu-lao nying-kô, teng hao-k'en-tin nyü-nying, tu we vu-ün vu-kwu ün-wông gyi-lah, p'ing-k'ong læ k'ô-leh-ky'i de. Keh-cong-ka, dzô-ts'ah-ngô-meng, T'in-cü-kyiao di-fông, yin-dzæ dzing-gyiu yiu, peh-ko m-neh ziang yi-zin ka ming-tông-tông.

箇班查察官衙头虽然有一个「圣人」个「圣」字加上，称呼圣查察官，实在是比老虎还厉害。有时候，有佬人家等好看点女人，都会无冤无故冤枉其拉，拼空来拷了去了。箇种介查察衙门，天主教地方现在仍旧有，不过旡得像以前介明当当。

Dzih-teng Yiæ-su lôh-væn 1500 to nyin, Eo-lo-pô hyü-to di-fông tu hyiao-teh kyiao-meng zia de, ziu ky'i-diao kyiao-wông, i-leh Sing-kying ka tso de. Keh kyiao-leh Kwe-tsing z-shü. (K'en Di-li shü 53 54 min.)

直等耶稣落凡 1500 多年，欧罗巴许多地方都晓得教门邪了，就弃掉教皇，依勒《圣经》介做了。箇叫勒归正时世（看《地理书》53、54 面）。

Tao jü-kying Eo-lo-pô li-hyang i T'in-cü-kyiao-go di-fông djü Yi-da-li ts-nga, tsih-yiu-Pi-li-z, Veh-læn-si, Si-pæn-yüô, Bu-dao-yüô, Ao-di-li-üô, wa-yiu-sing zeh-keh-leng-teng siao di-fông. Keh-sing di-fông se-tsih wa m-neh teng kyiao-wông feng-k'æ, yia ky'ü-leh bih-u-sen kwe-tsing-go i-s yiu-tin tsia-ko-læ, keh-lah tu pi yi-zin hao, yia pi yi-zin 'o-jün ming-bah, ziu wô kyiao-wông-go gyün-ping pi yi-zin yia t'e-pæn de. Gyi-go gyün-ping. peng-læ z Heh-en z-shü hying-ky'i-læ-go, teng-tao Sing-kying yü-kô 'ang-k'æ-ky'i, pah-sing yü-kô ming-bah, yia z-jün mæn-mæn we m-neh de. (K'en T'iah-sah-lo-nyi-kyüô, II, 8.)

到如今欧罗巴里向依天主教个地方除以大利之外，只有比利时、佛兰西、西班牙、葡萄牙、奥地利亚^[1]，还有星杂箇愣敦小地方。箇星地方虽即还晓得等教皇分开，也亏了别乌碎归正个意思有点借过来，箇拉都比以前好，也比以前和然明白，就话教皇个权柄

比以前也推扳了。其个权柄本来是黑暗时世兴起来个，等到《圣经》愈加行开去，百姓愈加明白，也自然慢慢会旡得了（看《帖撒罗尼迦》II, 8）。

[1] 现译为奥地利

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô nying mih-diao Yiu-t'æ-koh yiu lin Yiæ-su-kyiao mih-diao ma? Keh-sing Poh-deo mæn-nying mih-diao Lo-mô-koh yiu lin Yiæ-su-kyiao mih-diao ma? Lo-mô-koh veng-li tao dza z-'eo ting hao? Kyi-z ǃa-de? Dza-we ǃæn-we feh-cün? Lo-mô cü-kyiao dza-we neng-keo tso kyiao-wông? Heh-en z-shü dza-we en-leh ka dziang-kyiu? T'in-cü-kyiao ts'o-c'ü dza z-'eo ky'i-deo-go? Keh Heh-en z-shü z-t'i to feh to? Deo ih-yiang z. soh-go z-t'i, ng teh ts-si wô-tæn-læ? Di-nyi yiang z soh-go z-t'i, ng yia hao wô-leh, dziang-si tin? Dza kyiao-leh Kwe-tsing z-shü? Yin-dzæ yiu soh-go di-fông dzing-gyiu z i T'in-cü-kyiao go? Keh-sing di-fông dza-we pi yi-zin hao-de ni? Ng ts'eng kyiao-wông gyün-ping iao teng kyi-z we m-neh-de? T'iah-sah-lo-nyi-kyüô shü dza wô-tih?

罗马人灭掉犹太国有连耶稣教灭掉吗？箇星北头蛮人灭掉罗马国有连耶稣教灭掉吗？罗马国文理到咋时候顶好？几时坏了？咋会挽回弗转？罗马主教咋会能够做教皇？黑暗时世咋会暗了介长久？天主教错处咋时候起头个？箇黑暗时世事体多弗多？头一样是啥个事体，尔得仔细话带来？第二样是啥个事体，尔也好话勒详细点？咋叫勒归正时世？现在有啥个地方仍旧是依天主教个？箇星地方咋会比以前好了呢？尔忖教皇权柄要等几时会旡得了？《帖撒罗尼迦书》咋话的？

Di Pah Tsông. 第八章

Z-dzong Poh-deo keh-pæn mæn-nying tsing-voh Lo-mô ts-'eo, Yi-da-li di-fông ziu feng-leh deh-ma koh-sang. Ing-we feh-neng-keo dong-sing yiah-lih, keh-lah ôh yüong-yi ziu nying-kô tsih-cü: yiu z-'eo t'ing Jih-r-mæn s-hwun; yiu z-'eo voh Veh-læn-si, 'ôh-tsia Ao-di-li-üô kæ-kwun. Keh z yiu-tin ziang t'in-li jing-wæn dao-li; ing-we t'in-'ô-go nying tsao-yi-ts ky'üoh-zing Lo-mô-koh to-siao siao-kw'u ko, keh-tsao wæn-pao de.

自从北头箇班蛮人征服罗马之后，以大利地方就分了特买国生。因为弗能够同心协力，箇拉恶容易受人家节制。有时候听日耳

曼使唤，有时候服佛兰西，或者奥地利该管。箇是有点像天理循环道理。因为天下个人早已仔吃尽罗马国多少小苦过，箇遭还报了。

Sæn-s-pah-nyin zin-deo, Yi-da-li di-fông sang-i pi bih u-sen yü-kô nao-nyih, doh-shü nying yia yü-kô to. Dæn-z keh-sing yi-kying kwe-tsing-liao di-fông, djông-djông tsih-we hao-ky'i-læ, næn-kæn tu pi Yi-da-li 'o-jün hying-wông ts'ô-yün de. Yi-da-li di-fông weh-be zia-kyiao sô-'æ, ziang Hyi-lah-koh ka, dzing-gyiu z feh-zông feh-lôh-go.

三四百年前头，以大利地方生意比别乌碎愈加闹热，读书人也愈加多。但是箇星已经归正了地方，常常只会好起来，难间都比以大利和然兴旺差远了。以大利地方活被邪教所害，像希腊国介，仍旧是弗上弗落个。

Yi-da-li di-fông ing-we en-dông z-yün ka nao-nyih, 'o-zông nyi-kwu ka to, tsæ-wô ing-we feh-hyü pah-sing-lah k'en Sing-kying, keh-lah ziu yiu hyü-to pô-hyi z-ken tso-c'ih-læ de. Dæn-z hyiang-fông se-jün z tsing ǃa, yia feh pi kwu-z tsin ka hyüong-ôh, ing-we pa Tsing-Jing-go di-fông, m-yiu ih-t'ah z pi pa kô-go bu-sah di-fông yü-kô ǃa de.

以大利地方因为庵堂寺院介闹热，和尚尼姑介多，再话因为弗许百姓拉看《圣经》，箇拉就有许多把戏事干做出来了。但是乡方

虽然是真坏，也弗比古时节介凶恶，因为拜真神个地方旡有一埕是比拜假个菩萨地方愈加坏了。

T'ong Yi-da-li di-fông; yin-dzæ feng-leh jih-koh-sang, ziu-z Lo-mô, Na-peh-leh-s, To-s-kyüô-neh, Mi-læn, Sah-r-tih-nyi-üô, Mo-neh-ko, Pô-r-mô, Mo-teh-nô, Lu-kyüô, Sing-Mô-li-nyiah, keh jih-t'ah di-fông.

统以大利地方，现在分了十国生，就是罗马、那不勒斯、多斯加纳^[1]、米兰、撒尔的尼亚^[2]、摩纳哥、巴尔马^[3]、摩德拿^[4]、卢加^[5]、圣马利涅^[6]箇十埕地方^[7]。

[1] Toscana, 现译为托斯卡纳

[2] Sardegna, 现译为撒丁

[3] Parma, 现译为帕尔马

[4] Modena, 现译为摩德纳

[5] Lucca, 现译为卢卡

[6] San Marino, 现译为圣马力诺

[7] 原书出版的 1852 年，意大利尚未统一，且地域范围与今天不同

Keh jih-koh li-hyang di-fông, t'ong-sing yiu mao 12,0000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 2250,0000; da-iah ih-kw'e cün-fông yang-li yiu 188 ka-siang-mao nying deng-tih.

箇十国里向地方，统性有毛 12,0000 转方洋里^[1]，户口有 2250,0000。大约一块转方洋里有 188 介相貌人庵的。

[1] 平方英里，1 平方英里约等于 2.59 平方公里

Yi-da-li keh-t'ah di-fông, ing-we t'in-kô yia 'o-nôn, di-t'u yia 'eo, liang-pin tu yiu hæ; shü-k'eo yi z ka bin-tông, feh-leng cong-din, tso-sang-i, c'ih-sih tu hao, pah-sing-lah feh-jün p'ô-feh kw'a-weh, p'ô-feh fu-tsoh-ky'i-læ; dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ǃa, wông-ti teng kwun-fu^[2]; tu iao bao-nyiah pah-sing, keh-lah pah-sing-lah feh-neng-keo jih-feng dza hying-wông ky'i-læ.

以大利箇埠地方，因为天家也和暖，地土也厚，两边都有海。世口^[1]又是介便当，弗论种田、做生意，出息都好，百姓拉弗然怕弗快活，怕弗富足起来。但是可惜因为律法坏，皇帝等官府^[2]都要暴虐百姓，箇拉百姓拉弗能够十分咋兴旺起来。

[1] 时代

[2] 原书残损，推测为「府」字

Yi-da-li di-fông nying, ts-tsih tao z hao-go to, dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ǃa; tsæ-wô kyiao-meng zia de; keh-lah doh-shü cü-kwu z yiu ko-su-go.

以大利地方人，资质倒是好个多，但是可惜因为律法坏，再话教门邪了。箇拉读书主顾是有个数个。

Yi-da-li di-fông sæn-se keh-sing z t'in-sang-dzing-go siu-cü, Si-pin ze-ng soh-go di-fông tu teng gyi pi-feh-læ-go, keh-lah tæ-n-ts'ing, teng tōh-zah-deo-en, keh-sing si-ky'iao fah-ts, z keh-deo ting-hao. Bih-koh yiu-ming-deo sin-sang, da-kæ tu-z Yi-da-li di-fông 'ôh-læ go, wa-yiu we tso-s-go nying yia feh-siao.

以大利地方山水箇星是天生成个秀致，西边随尔啥个地方都等其比弗来个，箇拉丹青等笃石头案^[1]，箇星细巧法子，是箇头顶好。别国有名头先生大概都是以大利地方学来个，还有会做诗个人也弗少。

[1] 人体雕塑

Meng-go shih-wô. 问个说话

Z-dzong Poh-deo mæn-nying lön-tsing ts-'eo Yi-da-li di-fông dza-go-de? Sæn-s pah nyin zin-deo Yi-da-li di-fông sang-i doh-shü keh-sing teng bih. u-sen pi-ky'i-læ dza-go? Yin-dzæ-ni? Soh-go yün-kwu? Hyiang-fông pi zông-zin dza-go? Soh-go yün-kwu? Yi-da-li di-fông yin-dzæ feng-leh kyi koh-sang? Koh-veng t'ong-sing dza-kun do?

T'ong-sing yiu to-siao wu-k'eo? Ih-kw'e cün-fông yang-li da-iah yiu to-siao nying deng-tih? Yi-da-li di-fông sang-dzing yiu dza-go hao-c'ü? Dza-we feh hying-wông? Doh-shü nying dza-we ky'üih? Keh-sing si-ky'iao fah-ts dza-we tao z Yi-da-li di-fông ting hao?

自从北头蛮人乱进之后以大利地方咋个了？三四百年前头以大利地方生意读书箇星等别乌碎比起来咋个？现在呢？啥个缘故？乡方比上前咋个？啥个缘故？以大利地方现在分了几国生？国份统性咋管大统性有多少户口？一块转方洋里大约有多少人庵的？以大利地方生成^[1]有咋个好处？咋会弗兴旺？读书人咋会缺？箇星细巧法子咋会倒是以大利地方顶好？

[1] 自然风貌

Di Kyiu Tsông. 第九章

1. Lo-mô-kôh li-hyang di-fông yiu 1,7200 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 273,0000; tu z voh kyiao-wông kæ-kwun-go. Koh-kô-go z-t'i, da-kæ tu z kyiao-meng-li sin-sang bæn-go, pah-sing-lah, z feh tsôh-hying gyi nyi-leng kong-z go, yia feh-hyü gyi-lah ing-c'ih Pao læ. Sang-

i lang-zing, t'ao-væn ôh-to, Da-kæ Yi-da-li jih-koh li-hyang, ting meh-teng iao sön Lo-mô-koh de.

1. 罗马国里向地方有 1,7200 转方洋里，户口有 273,0000。都是服教皇该管个。国家个事体，大概都是教门里先生办个，百姓拉是弗作兴其议论公事个，也弗许其拉印出报来。生意冷静，讨饭恶多。大概以大利十国里向，顶末等要算罗马国了。

Kying-dzing, ziu-z Lo-mô, zo-læ ts'ih-zo sæn-teng, (K'en Iah-'en mah-z-loh XVII.) Lo-mô dzing-li tông-ts'u-ts tsong yiu ng-loh-jih-væn nying deng-tih, tao yin-dzæ pô-pô tsih-yiu jih-s-ng-væn kwông-kying de. Ing-we keh-sing en-dông z-yün ka to, yiu hyü-to nen-nyü feh-tsôh dzing-ts'ing, tsæ-wô dzing-li-hyang yiu-sing u-sen shü-t'u feh-hao keh-lah Lo-mô di-fông si-go cü kwu pi sang-go cü-kwu ;yü-kô to. Ky'ü-leh bih-u-sen yiu hyü-to nying djông djông tao Lo-mô læ deng, feh-jün nyih-kyiu-ts-dziang mæn-mæn we pin-leh ih-zo k'ong-dzing de.

京城就是罗马，坐来七座山顶（看《约翰默示录》XVII）。罗马城里当初子总有五六十万人庵的，到现在巴巴只有十四五万光景了。因为箇星庵堂寺院介多，有许多男女弗作成亲，再话城里向有星乌碎水土弗好，箇拉罗马地方死个主顾比生个主顾愈加多。亏了

别乌碎有许多人常常到罗马来庵，弗然日久之长慢慢会变勒一座空城了。

Lo-mô di-fông yiu hyü-to kwu-z-tsin-go wông-kong, ngô-meng, miao-yü keh-sing, pi næn-kæn hao-k'en; yin-dzæ keh-sing kwu-tsih wa læ-kæn,

罗马地方有许多古时节个皇宫、衙门、庙宇箇星，比难间好看。现在箇星古迹还来间。

Yia-yiu hyü-to li-pa-dông, tsah-kwah leh wô-wô li-li, sang-weh keh-sing tu tso-leh feh-tsiao dza tsing-cü. Yiu ih-go li-pa dông, kyiao-leh Pe-teh-dông, dzong dong-kong ky'i, tao wun-kong we-ts, yiu 117 nyin; iao kwun 1600,00000 kw'e fæn-ping. Kyiao-wông ing-we dong-din feh-keo, ziu tsôh-c'ih ih-jiang kwæn-diah læ, eo nying-kô læ ma, nying-kô yiu kwæn-diah ts'ing-ky'i-kæn shih-Wô, gyi-go ze-ming ziu sön z sô-diao de.

也有许多礼拜堂，扎括^[1]勒华华丽丽，生活箇星都做勒弗照咋精致。有一个礼拜堂，叫勒彼得堂^[2]，从动工起，到完工为止，有117年。要管1600,00000块番饼。教皇因为铜钿弗够，就作出一样关牒^[3]来，诬人家来买，人家有关牒请去间说话，其个罪名就算是赦掉了。

[1] 装饰

[2] 圣伯多禄大殿，或称圣彼得大教堂

[3] 证书。此处指罗马教廷发行的大赦证明书，即后世所谓赎罪券

2. Na-peh-leh-s, koh-veng lin Si-kyi-li sön-tsing yiu 4,2000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 796,0000. Kying-dzing yia kyiao-leh Na-peh-leh-s; ky'ü-leh bih-kôh nying, yiu ho-veh tsæ-læ tsæ-ky'i, sang-i tao wa bin nao-nyih-go; ziah-z peng-di nying, tsing ih-ngæn-tu m-tso go, dzong m-neh t'ing-meng yiu ih-tsah jün ko-hæ ky'i tso sang-i ko.

2. 那不勒斯，国份连西基里算进有 4,2000 转方洋里，户口有 796,0000。京城也叫勒那不勒斯。亏了别国人，有货物载来载去，生意倒还便闹热个。若是本地人，真一眼都旡做个，从旡得听闻有一只船过海去做生意过。

Na-peh-leh-s di-fông, di-cing ôh-to, yiu z-'eo cing-leh li-'æ; feh-tsiao to-siao vông-ts tih-tao; yiu vu-ts'in-da-væn nying ah-sah de.

那不勒斯地方，地震恶多，有时候震勒厉害。弗照多少房子跌倒。有无千大万人压煞了。

Keh tu z ing-we di-'ô yiu liu-wông, teng bih-ying tong-si læ-tih me, me-ky'i-læ ziu sang-c'ih ky'i læ. Ing-we keh-go ky'i ih-mun ah-feh-djü de, ziu we s-teh di-ying cing-dong. Ziah-z p'ong-djôh yiu u-sen hao c'ih-ky'i shih-wô, di ziu cing-leh ts'ô de, Keh-sing t'ong ngah-ying u-sen kyiao-leh ho-sæn; yia z teng bih-go sæn ts'ô-feh-to, peh-

ko li-hyang k'ong-sing-go, 'ô-deo z ho, yiu liu-wông teng yang-k'æ-liao zah-deo læ-tih . me. Keh yang-k'æ-liao-go zah-deo ziang. shü ka we liu-go, ming-z kyiao-leh La-va, yiu z-'eo pao-c'ih-læ, ih-dzih liu-lôh sæn. kyiah-'ô, ziang ih-da ky'i-k'ang ka, sih-shü z tsing li-'æ-go.

箇都是因为地下有硫磺等别样东西来的焠，焠起来就生出气来。因为箇个气一满压弗住了，就会使得地垵震动。若是碰着有乌碎好出去说话，地就震勒岔了。箇星统外乡乌碎叫勒火山，也是等别个山差弗多，不过里向空心个，下头是火，有硫磺等炆开了石头来的焠。箇炆开了个石头像水介会流个，名字叫勒喇哦^[1]，有时候爆出来，一直流落山脚下，像一埭溪坑介，式势是真厉害个。

[1] lava, 现称为熔岩

Na-peh-leh-s siang-gying yiu ih-zo ting yiu-ming-deo ho-sæn, kyiao-leh Vi-su-vi sæn; keh-zo sæn yiu z-'eo pao-c'ih-læ, dön-ky'ün hyang-ts'eng tu mih-diao de. 14 nyin zin-deo yiu nying læ keh-zo sæn-kyiah-'ô læ-kæn gyüih. tsing; ing-we yiu hyü-to kwu-tsih peh gyi gyüih-c'ih-læ, 'eo-deo yiu hyü-to nying ky'i tsiang keh-sing zah-deo ngô-bæn na-nyi hwe-dzing long-tsong ky'i-ko ih-pin, ziu yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, lin oh-lô keh-sing tu zông-hao-s-nyiang-go. Deng-zông 40 nyin kwông-kying, keh-pin yi yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, oh-lô li-hyang yiu hyü-to p'oh-s, siu-li yiu tong-si nyiah-tih, ôh-ziang læ-

tih tso z-ken ka-go. Keh liang-zo dzing-ts-go di-fông, ih-t'ah kyiao-leh
Heh-kyiu-læn-eng, ih-t'ah kyiao-leh P'un-p'e-yi, tu z ih-ts'in-ts'ih-pah
to nyin zin-deo be keh-zo ho-sæn pao-c'ih læ-go hwe-dzing teng la-va
keh-sing tong-si mah-zông-tih go.

那不勒斯相近有一座顶有名头火山，叫勒维苏维^[1]山。箇座山
有时候爆出来，团圈乡村都灭掉了。140 年前头有人来箇座山脚下
来间掘井。因为有许多古迹拨其掘出来，后头有许多人去将箇星石
头、瓦片、烂泥、灰尘拢总起过一边，就有一座城子露出来，连屋
落箇星都上好斯样^[2]个。庀晌 40 年光景，箇边又有一座城子露出
来。屋落里向有许多魄尸，手里有东西捏的，恶像来的做事干介
个。箇两座城子个地方，一埧叫勒赫究兰恩^[3]，一埧叫勒潘沛以
^[4]，都是一千七百多年前头被箇座火山爆出来个灰尘等喇哦箇星东
西没上的个。

[1] Vesuvius, 现译为维苏威

[2] 好好的

[3] Herculaneum, 现译为赫库兰尼姆

[4] Pompeii, 现译为庞贝

Si-kyi-li hæ-tao z jôh Na-peh-leh-s kæ-kwun-go, yiang-yiang tu
teng Yi-da-li ts'ô-feh-to. Si-kyi-li di-fông yia yiu ih-zo ho-sæn kyiao-
leh Yi-da-nô sæn, pi Vi-su-vi wa kao, yiu z-'eo pao-c'ih-læ yia keng-kô

li-‘æ. Se-tsih keh u-sen teng hæ-k’eo lu ts’ô ih-pah to li, yiu z-‘eo pao-c’ih-læ-go la-va keh-sing ih-dzih we liu-lôh hæ-li ky’i; heh-in teng hwe-dzing, ts’ô-feh-to t’in we peh gyi tsô-djü pun-pin; wa yiu hyü-to tsing-kw’e zah-deo fi-c’ih-læ, ziang fông-p’ao ka-go. Yia-su 1669nyin, teng-cü yiu nyi-sæn-væn nying peh gyi mih-diao de. Ing-we keh sæn-kyiah-‘ô tsiu-we di-t’u jih-dzæ hao, keh-lah nying-kô dæn-ming ng dza p’ô-shü-shü, yia dzing-gyiu yiu nying we ky’i deng-go.

西基里海島是属那不勒斯该管个。样样都等以大利差弗多。西基里地方也有一座火山叫勒以大拿^[1]山，比维苏维还高，有时候爆出来也更加厉害。虽即箇乌碎等海口路差一百多里，有时候爆出来个喇戔箇星一直会流落海里去。黑烟等灰尘差弗多天会拨其遮住半边。还有许多整块石头飞出来，像放炮介个。耶稣 1669 年，扈注有二三万人拨其灭掉了。因为箇山脚下周围地土实在好，箇拉人家但明^[2]尔咋怕势势，也仍旧有人会去庵个。

[1] Etna，现译为埃特纳

[2] 任凭

Keh-sing Lih-peh-li hæ-tao yia z Na-peh-leh-s kæ-kwun-go. Keh-deo yia-yiu ih-zo ho-sæn kyiao-leh S-tông-bo-li sæn. Keh-go sæn z nyih-nyih yia-yia læ-tih dziah, ho-deo yün-yün sæn-s pah li-lu tu k’en-kyin go.

箇星立不里^[1]海岛也是那不勒斯该管个。箇头也有一座火山，叫勒斯当婆里^[2]山。箇个山是日日夜夜来的着，火头远远三四百里路都看见个。

[1] Lipari, 现译为利帕里

[2] Stromboli, 现译为斯特龙博利

3. To-s-kyüô-neh di-fông yiu 5000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 5,0000, pah-sing pi Yi-da-li nen-pin, shü-vi fu-tsoh tin, lih-fah yi pi gyi-lah hao-tin, di-fông z voh Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, yin-dzæ To-s-kyüô-neh: wông z Ao-di-li-üô wông-ti zi-kô-nying.

3. 多斯加纳地方有 5000 转方洋里，户口有 15,0000，百姓比意大利南边势微富足点。律法又比其拉好点，地方是服奥地利该管个，现在多斯加纳王是奥地利皇帝自家人。

Kying-dzing kyiao-leh Veh-lo-leng-s; di-fông veng-nga hao; dzong-zin yiu hyü-to yiu-ming-deo-go doh-shü-nying z-keh-deo c'ih-go.

京城叫勒佛罗伦斯^[1]。地方分外好。从前有许多有名头个读书人是箇头出个。

[1] Florence, 也译为佛罗伦萨

Dæn-z k'o-sih ziang bih-go Lo-mô-kyiao di-fông yia z feh-hyü nying k'en Sing-kying. Gyi-nyin-ts yiu ih-go cü-'eo teng, kyi-go beng-yiu-kô,. dô-kô k'en-k'en Sing-kying, kwun-fu teh-cü ziu tsiang keh kyi-go-nying long-tsong c'ong-kyüing c'ih-ky'i de.

但是可惜像别个罗马教地方，也是弗许人看《圣经》。旧年子有一个诸侯等几个朋友家，大家看看《圣经》，官府得知就将箇几个人拢总充军出去了。

4. Mi-læn teng We-ne-seh ti-di-fông yiu 1,8000 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 470,0000, tu z Ao-di-li-üô kæ-kwun-go. We-ne-seh kying-dzing z læ hyü-to hæ-tao zông-teng, z yiu 500 to kwang gyiao lin-long-tih go, nying-kô læ-w'ông tu z yüong siao-jün, tsing-ziang dông-deo nying yüong gyiao-ts ka-go.

4. 米兰等韦内瑟^[1]底地方有 1,8000 转方洋里，户口有 470,0000，都是奥地利该管个。韦内瑟京城是来许多海岛上顶，是有 500 多梗桥连拢的个，人家来往都是用小船，正像荡头人用轿子介个。

[1] Venice, 现译为威尼斯

Yi-da-li li-hyang, wa-yiu ih-go siao-koh, kyiao-leh Teh-li-z-ti, yia z kwe Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, di-fông yiu 4000-cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 50,0000.

以大利里向，还有一个小国叫勒德利士底^[1]，也是归奥地利亚该管个，地方有 4000 转方洋里，户口有 50,0000。

[1] Trieste，现译为蒂利亚斯特

5. Sah-r-tih-nyi-üô, z dzong ih-go hæ-tao c'ih-ming-go. Koh-veng yiu 1,5000 cün-fông yang-li: wu-k'eo yiu 360,0000: pah-sing pi Yi-da-li bih-c'ü di-fông keng-kô ming-bah. Gying-læ sæn-s nyin li-hyang, wông-ti zi fah ih-dao ts-i, cing pah-sing-lah kong-kyü nying tso-kwun, hao teng gyi dô-kô zao lih-fah, bæn kong-z keh-sing.

5. 撒尔的尼亚是从一个海岛出名个。国份有 1,5000 转方洋里，户口有 360,0000。百姓比以大利别处地方更加明白。近来三四年里向，皇帝自发一道旨意，准百姓拉公举人做官，好等其大家造律法，办公事简星。

6. ^[1]Mo-neh-ko koh-veng tsih-yiu 52 cün-fông yang-li: wu-k'eo tsih-yiu 7000 kwông-kying. Yia z zi yiu-ih-go koh-wông, dæn-z ing-we koh-veng siao, keh-lah yia jün-k'ao Sah-r-tih-nyi-üô pao-wu gyi-lah-go.

6. 摩纳哥^[1]国份只有 52 转方洋里，户口只有 7000 光景。也是自有一个国王，但是因为国份小，箇拉也全靠撒尔的尼亚保护其拉个。

[1] 原文错印为 mô-neh-ko

7. Pô-r-mô, koh-veng 2200 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 46,5000.

7. 巴尔马，国份 2200 转方洋里，户口有 46,5000。

8. Mo-teh-nô, koh-veng yiu 2000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 40,0000.

8. 摩德拿，国份有 2000 转方洋里，户口有 40,0000。

9. Lu-kyüô, koh-veng tsih-yiu 400 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 16,5000. Keh sæn-t'ah di-fông tu z zi yiu ih-go koh-wông-go.

9. 卢加，国份只有 400 转方洋里，户口有 16,5000。箇三埧地方都是自有一个国王个。

10. Sing Mô-li-nyiah, koh-veng tsih-yiu 22 cün-fông yang-li, wu-k'eo 7000, sön z pah-sing zi tso cü-i, dæn-z k'ao-djôh kyiao-wông go shü-dao pao-wu gyi go. Keh-t'ah di-fông koh-veng se-tsih ka ih-ngæn-ngæn do, lih-lih koh tao yi-kying yiu 1300 to nyin. 'Ah-kôh li-hyang dzong m-neh t'ing-kyin yiu nying bæn si-ze ko.

10. 圣马利涅，国份只有 22 转方洋里，户口 7000，算是百姓自己做主意，但是靠着教皇个势道保护其个。箇埧地方国份虽即介一眼眼大，立立国倒已经有 1300 多年。合国里向从听得听见有人办死罪过。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Voh jü kæ-kwun go? Kong-z keh-sing kwe jü bæn? Pah-sing-lah dza-go? Lo-mô-koh teng bih-koh pi-ky'i-læ dza-go? Lo-mô-dzing kyin-læ soh-go u-sen? Iah-'en Meh-z-loh yiu soh-go shih-wô tin-djôh gyi? Yin-dzæ nying yiu pi kwu-z-tsin to ma? Yiu soh-go kwu-tsih læ-kæn? Li-pa-dông dza-go? Kông-tao keh-go Pe-teh-dông dza wô-tih?

罗马国份多少大？户口呢？服谁该管个？公事箇星归谁办？百姓拉咋个？罗马国等别国比起来咋个？罗马城建来啥个乌碎？《约翰默示录》有啥个说话点着其？现在人有比古时节多吗？有啥个古迹来间？礼拜堂咋个？讲到箇个彼得堂咋话的？

Na-peh-leh-s koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Sang-i dza-go? Di-cing to feh to? Di-cing z soh-go kông-kyiu? Vi-su-vi sæn dza-go? Sæn-kyiah-'ô yiu soh-go kwu-tsih gyüih-c'ih-læ? Yi-da-nô sæn dza-go? S-tông-bo-li sæn dza-go?

那不勒斯国份多少大？户口呢？生意咋个？地震多弗多？地震是啥个讲究？维苏维山咋个？山脚下有啥个古迹掘出来？以大拿山咋个？斯当婆里山咋个？

Kông-tao To-s-kyüô-neh dza wô-tih? Mi-læn teng We-ne-seh dza-go? Teh-li-z-ti ni? Sah-r-tih-nyi-üô pi Yi-da-li bih-c'ü dza-go? Mo-neh-ko dza-go? Pô-r-mô ni? Lu-Kyüô? Mo-teh-nô? Sing-Mô-li-nyiah?

讲到多斯加纳咋话的？米兰等韦内色咋个？德利士底呢？撒尔的尼亚比以大利别处咋个？摩纳哥咋个？巴尔马呢？卢加？摩德拿？圣马利涅？